

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ЦЕНТР ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ, ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗАОЧНОГО
НАВЧАННЯ

Кафедра фінансів та обліку

**УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ**

кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
2 курсу заочної форми навчання
КОРОЛЬКОВА Ілона Андріївна

Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент
ПАЦУЛА Ольга Ігорівна

Рецензент
Завідувач кафедри обліку і аудиту
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доктор економічних наук, професор
РАДЕЛИЦЬКИЙ Юрій Орестович

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
„08” травня 2023 р., протокол № 11
завідувач кафедри фінансів та обліку,

(підпис)

(МЕЛЬНИК С.І.)

Львів
2023

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Центр післядипломної освіти, дистанційного та заочного навчання

Кафедра фінансів та обліку

Освітній ступінь «магістр»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Назва освітньої програми «Фінансова розвідка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

фінансів та обліку

_____ Степан МЕЛЬНИК

«27» грудня 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ КОРОЛЬКОВОЇ Ілони Андріївни

1. Тема роботи «Управління платоспроможністю в системі фінансової безпеки підприємств»

керівник роботи ПАЦУЛА Ольга Ігорівна, кандидат економічних наук, доцент

затверджені наказом ЛьвДУВС від «26» грудня 2022 р. № 1403 о/с

2. Термін подання здобувачем вищої освіти роботи «08» травня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи Літературні джерела із зазначеної тематики, статистичні та аналітичні дані, фінансова звітність Акціонерного товариства «Львівський хімічний завод».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Охарактеризувати поняття платоспроможності та фінансової безпеки; проаналізувати методику проведення оцінки платоспроможності як індикатора фінансової безпеки підприємства у вітчизняній та міжнародній практиці; оцінити платоспроможність та фінансову безпеку досліджуваного нами підприємства; окреслити напрями забезпечення платоспроможності та визначити можливості запровадження механізмів превентивного моніторингу загроз фінансовій безпеці в систему управління підприємством.

5. Перелік графічного матеріалу (додатків). Аналіз динаміки та структури активів АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Структура оборотних активів АТ «Львівський хімічний завод» у 2021 році. Аналіз динаміки та структури джерел фінансування АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Структура джерел фінансування АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Оцінка ліквідності балансу АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Динаміка коефіцієнту ліквідності балансу АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Аналіз коефіцієнтів ліквідності АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Динаміка коефіцієнтів ліквідності АТ «Львівський хімічний завод» у 2019 – 2021 роках. Аналіз динаміки показників оборотності окремих видів активів, власного оборотного капіталу, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей. Аналіз динаміки коефіцієнтів, які характеризують грошові потоки АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Коефіцієнт кореляції позитивного та негативного грошового потоку АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Розрахунок дискримінантного показника імовірності затримки платежів АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Розрахунок коефіцієнта Бівера АТ «Львівський хімічний завод» у 2019 – 2021 роках. Розрахунок інтегрального показника за моделлю Альтмана для АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Розрахунок інтегрального показника ймовірності банкрутства за моделлю О. Терещенка для АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки. Обсяг реалізації підприємств, які належать до галузі виробництва промислових газів у 2010 – 2021 роках.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	ПАЦУЛА О.І., доц кафедри		
2	ПАЦУЛА О.І., доц. кафедри		
3	ПАЦУЛА О.І., доц. кафедри		

7. Дата видачі завдання «27» грудня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Опрацювання літератури за темою роботи та складання плану	15.08.2022	виконано
2	Написання першого розділу	01.09.2022	виконано
3	Написання другого розділу	01.10.2022	виконано
4	Написання третього розділу	01.11.2022	виконано
5	Підведення підсумків та формулювання висновків	15.11.2022	виконано
6	Оформлення роботи	01.12.2022	виконано

Здобувач вищої освіти

_____

(підпис)

КОРОЛЬКОВА І.А.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Науковий керівник

_____

(підпис)

ПАЦУЛА О.І.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Королькова І. Управління платоспроможністю в системі фінансової безпеки підприємств. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2023.

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню теоретичних та практичних основ управління платоспроможністю в системі фінансової безпеки. Здійснено аналіз основних критеріїв, які беруться до уваги при проведенні діагностики платоспроможності на прикладі АТ «Львівський хімічний завод». Запропоновано заходи для підвищення рівня платоспроможності та збалансованості грошових потоків досліджуваного підприємства, а також застосування превентивних механізмів моніторингу загроз фінансовій безпеці в сучасних умовах.

Ключові слова: платоспроможність, ліквідність, фінансова безпека, збалансованість грошових потоків, загрози.

ANNOTATION

Korolkova I. Management of solvency in the system of financial security of enterprises. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072 «Finance, banking and insurance». – Lviv State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Lviv, 2023.

The qualification work is devoted to the study of the theoretical and practical foundations of solvency management in the financial security system. An analysis of the main criteria, which are taken into account when conducting a solvency diagnosis, was carried out using the example of JSC «Lviv Chemical Plant». Measures are proposed to increase the level of solvency and balance of cash flows of the enterprise under study, as well as the use of preventive mechanisms for monitoring threats to financial security in modern conditions.

Keywords: solvency, liquidity, financial security, balanced cash flows, threats.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1. Економічна сутність поняття фінансової безпеки та платоспроможності підприємства.....	9
1.2. Методичні основи управління платоспроможністю у системи фінансової безпеки підприємства.....	18
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ АТ «ЛЬВІВСЬКИЙ ХІМІЧНИЙ ЗАВОД» В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ НЕЮ.....	33
2.1. Статичні показники оцінки платоспроможності підприємства.....	33
2.2. Динамічні показники платоспроможності в системі фінансової безпеки підприємства	43
Висновки до розділу 2.....	51
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ШЛЯХОМ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ.....	53
3.1 Напрями забезпечення платоспроможності підприємства.....	53
3.2. Можливості запровадження механізмів превентивного моніторингу загроз фінансовій безпеці в систему управління підприємством.....	58
Висновки до розділу 3.....	63
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах господарювання, коли майже не щодень виникають обставини, які суттєво можуть ускладнювати поточні процеси та характер діяльності суб'єктів господарювання, створення умов для їх фінансової безпеки є надважливим. Оцінка здатності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання своєчасно та у повному обсязі є невід'ємною категорією для створення безпечного середовища функціонування компанії.

Своєчасне виявлення дестабілізуючих чинників та різного роду загроз фінансовій безпеці є передумовою їх уникнення, чи хоча б мінімізації. З цього огляду, формування системи управління платоспроможністю підприємства є вкрай важливим завданням для сучасних підприємств.

У наукових дослідження питань платоспроможності та фінансової безпеки присвячено чимало наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких публікації Барановського О., Бланка І., Брігхема С., Мельника С., Пахомової І., Зублевської Я., Харченко О. та ін.

Під час написання кваліфікаційної роботи використовувалися дані Державної служби статистики та фінансова звітність Акціонерного товариства «Львівський хімічний завод».

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад управління платоспроможністю підприємства в системі його фінансової безпеки, а також формування пропозицій для підвищення рівня платоспроможності, а відтак і фінансової безпеки.

Для досягнення поставленої мети окреслено коло **завдань**:

- розкрити економічну сутність понять «платоспроможність» та «фінансова безпека»;
- охарактеризувати методичні основи управління платоспроможністю;

- провести діагностику платоспроможності досліджуваного підприємства;
- окреслити напрями забезпечення платоспроможності компанії;
- визначити можливості запровадження механізмів превентивного моніторингу загроз фінансовій безпеці в систему управління підприємством.

Об'єктом дослідження є платоспроможність Акціонерного товариства «Львівський хімічний завод» (далі – АТ «Львівський хімічний завод»).

Предметом дослідження є теоретичні та методичні засади управління платоспроможності в системі фінансової безпеки підприємства.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи використовувалися наступні методи: аналізу, синтезу, індукції, дедукції, узагальнення при дослідженні теоретичних аспектів управління платоспроможністю; статистичні методи, середніх величин, порівняння, групування, графічні та ін. при проведенні діагностики платоспроможності; PEST-аналіз та інші методи експертних оцінок для виявлення загроз фінансовій безпеці, абстрагування – при формуванні пропозицій підвищення рівня платоспроможності та фінансової безпеки.

Наукова новизна отриманих результатів:

- проведено діагностику платоспроможності АТ «Львівський хімічний завод» за системою статичних та динамічних показників, визначено загрози, які найбільшою мірою впливають на фінансову безпеку та, на цій основі, запропоновано ряд механізмів і засобів для забезпечення стабільного фінансового стану.

Основний зміст роботи. Перший розділ кваліфікаційної роботи присвячений дослідженню економічної сутності понять «платоспроможність», «ліквідність», «фінансова безпека». Автор аналізує та надає характеристику методиці проведення оцінки платоспроможності за різними підходами та показниками.

У другому розділі роботи проводиться діагностика рівня платоспроможності АТ «Львівський хімічний завод» на основі статичних

показників (ліквідність балансу, коефіцієнти ліквідності, оборотність та ін.) та динамічних показників (синхронність грошових потоків, середньоквадратичне відхилення, варіація, кореляція, ефективність та ліквідність грошових потоків та ін.) та надіються відповідні висновки.

Третій розділ роботи спрямований на окреслення загроз фінансовій безпеці та напрямів їх мінімізації, з урахуванням галузевих особливостей досліджуваного підприємства.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з анотації англійською та українською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (41 позиція на 4 сторінках) та 3-ох додатків на 24 сторінках. Загальний обсяг роботи 100 сторінках, в тому числі 22 таблиці, 10 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність поняття фінансової безпеки та платоспроможності підприємства

Фінансова безпека є одним із елементів економічної безпеки і, в загальному розумінні визначається як здатність підприємства ефективно управляти фінансовими ризиками та забезпечити достатні ресурси для здійснення своїх бізнес-операцій, включаючи оплату боргів та витрат на поточну діяльність. Це також означає здатність підприємства відповісти на виклики економічних труднощів і зберегти свою діяльність в цілому. Основними складовими фінансової безпеки підприємства є належне управління фінансами, розробка та дотримання фінансових стратегій, контроль над ризиками, забезпечення фінансової стійкості та резервного капіталу, а також ефективне управління ліквідністю та забезпечення потрібних ресурсів для здійснення стратегічних ініціатив.

Забезпечення фінансової безпеки є важливим аспектом успішної діяльності будь-якого підприємства і допомагає зберегти його конкурентоспроможність в умовах невизначеності та змін на ринку. Загалом, саме фінансовій безпеці відводиться ключова роль у загальній системі економічної безпеки підприємства. Це пояснюють різними причинами, основними з яких є те, що:

- у реалізації стратегії економічної безпеки саме фінансова діяльність дозволяє забезпечити ресурсну сторону цього процесу;
- операції, які пов'язані з фінансовою діяльністю є такими, що здійснюються постійно і носять систематичний характер;
- економічний розвиток підприємства неможливий без належних результатів фінансової діяльності;

- саме ризики фінансового характеру є найбільш небезпечними за своїми наслідками [25].

Досліджуючи поняття фінансової безпеки, дійшли висновку, що на законодавчому рівні воно не визначається, а серед науковців немає одностайної думки щодо нього. Так, наприклад, у своїй монографії, С. Мельник дає наступне визначення цього поняття: «Під фінансовою безпекою підприємства слід розуміти стан, при якому через ефективне використання всіх наявних ресурсів та прийняття адекватних, в кожній конкретній ситуації, управлінських рішень, формується рівновага, підтримується стійкість і стабільність, забезпечується надійність системи для досягнення поставлених цілей та завдань, реалізації стратегії розвитку шляхом застосування заходів своєчасного розпізнавання викликів, уникнення/зменшення ризиків, протидії/адаптації до негативного впливу загроз» [20]. О. Барановський стверджує: «фінансова безпека – це складова економічної безпеки, яка характеризує стан захищеності життєво важливих (ключових) інтересів держави, регіонів, підприємницьких структур та громадян у фінансовій сфері від впливу широкого кола негативних чинників (загроз)» [3]. Ще один відомий український економіст І. Бланк зазначає, що фінансова безпека – це кількісно та якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, який забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки стійкого зростання у поточному та перспективному періодах [5].

Узагальнюючи наукові підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства» (табл. 1.1), дійшли висновку, що фінансова безпека підприємства характеризується фінансовим станом, який є збалансованим, стійким до внутрішніх та зовнішніх загроз, здатним забезпечувати реалізацію

власних фінансових інтересів, стратегічних та тактичних завдань достатнім обсягом фінансових ресурсів.

Таблиця 1.1

Наукові погляди на визначення поняття «фінансова безпека підприємства»

Автори	Визначення
1	2
Судакова О.І. [31]	Фінансова безпека є важливою складовою економічної безпеки підприємства, що базується на «незалежності, ефективності та конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин
Крутова А.С., Ставерська Т.О., Шевчук І.Л. [41]	Фінансова безпека – це складова економічної безпеки [підприємства], яка відображається через систему критеріїв і динамічних показників його стану, що дозволяє підтримувати фінансову стабільність в поточній та стратегічній перспективі, а також ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин за рахунок ефективного використання економічного потенціалу підприємства з метою протистояння зовнішнім і внутрішнім загрозам – як реальним, так і потенційним
Блакита Г., Галушак Т. [39]	Фінансова безпека – складова частина економічної безпеки підприємства, яка визначає процес розвитку підприємства на основі певних фінансових ресурсів, достатню структуру капіталу, який використовується суспільством, відповідність цілям і завданням на основі рівня внутрішніх і зовнішніх загроз, певний факторний вплив у мінливих поточних і майбутніх періодах розвитку
Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б., Бондаренко Є.К., Журавка О.С., Гукова А.В., Анікіна І.Д., Спіфанов А.О.[34]	Фінансова безпека розглядається як здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську, зокрема й фінансову діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень та нівелювати вплив ризиків
Воробйова О.І., [6]	Фінансова безпека суб'єкта господарювання – це узагальнююча характеристика стану фінансів відповідного суб'єкта господарювання на встановлену дату, яка свідчить про фінансові можливості та спроможність виконувати зобов'язання й ефективно функціонувати в умовах нестабільності, невизначеності та різних фінансових і господарських ризиків
Кириченко О.А., Кудря І.В. [11]	Фінансова безпека підприємства визначається як діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективі

Закінчення табл. 1.1

1	2
Мельник С.І. [20]	Під фінансовою безпекою підприємства слід розуміти стан, при якому через ефективне використання всіх наявних ресурсів та прийняття адекватних, в кожній конкретній ситуації, управлінських рішень, формується рівновага, підтримується стійкість і стабільність, забезпечується надійність системи для досягнення поставлених цілей та завдань, реалізації стратегії розвитку шляхом застосування заходів своєчасного розпізнавання викликів, уникнення/зменшення ризиків, протидії/адаптації до негативного впливу загроз
Сусіденко О.В. [32]	Фінансова безпека розглядається як цілеспрямований багаторівневий процес, який включає сукупність методів, ресурсів, важелів по забезпеченню захищеності фінансових інтересів суб'єкта господарювання від деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз і формуванню рівноваги підприємства в поточній і стратегічній перспективах за умов конкурентного середовища
Матвійчук Л.О. [19]	Фінансова безпека розглядається як процес досягнення певного стану підприємства, який характеризується стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, збалансованістю фінансових інструментів та методів управління ними й забезпеченістю достатнім обсягом фінансових ресурсів, що дозволить підприємству ефективно функціонувати в сучасному та майбутніх періодах
Демченко І.В. [7]	Фінансова безпека визначається як стабільна та динамічна система забезпечення фінансовими ресурсами та виділяють такі основні ознаки: «а) наявність достатньої кількості фінансових ресурсів; б) захищеність інтересів підприємства; в) збалансованість та якість фінансово-господарської діяльності підприємства; г) стабільність прояву; д) об'єкт управління керівними відділами суб'єкта господарювання; е) динамічна протидія деструктивним факторам внутрішньої і зовнішньої природи прояву, а як наслідок; ж) забезпечення досягнення стратегічних цілей підприємства
Лаврова Ю.В. [16]	Фінансова безпека підприємства є системою, що забезпечує стабільність важливих фінансових пропорцій розвитку підприємства, які формують захищеність його фінансових інтересів у балансі з фінансовими інтересами його економічних агентів
Кудрицька Ж.В. [15]	Під фінансовою безпекою підприємства пропонує розуміти збалансований стан його елементів та підсистем як окремої економічної системи, що можуть бути виражені кількісними чи якісними показниками та характеризується стійкістю до негативних впливів внутрішнього та зовнішнього середовища та здатністю забезпечити її ефективне функціонування, стабільність розвитку та економічного зростання в довгостроковому періоді

Джерело: складено автором за даними [31, 41, 39, 34, 11, 6, 20, 32, 19,

Проаналізувавши вищенаведені визначення, можемо визначити ключові характеристики фінансової безпеки (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Ключові характеристики поняття «фінансова безпека підприємства»

Джерело: складено автором за даними [13]

Розуміючи сутність поняття фінансової безпеки, вважаємо, що важливу роль на її рівень здійснює можливість своєчасно та в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання перед різного роду контрагентами, не порушуючи при цьому рівень фінансової стійкості компанії. Таким чином, платоспроможність виступає однією з основних ознак забезпечення фінансової безпеки.

Дослідження сутності платоспроможності та її значення для забезпечення фінансової безпеки підприємства є достатньо актуальним завданням в умовах сучасного часу.

Саме тому, зупинимося також на дослідженні сутності поняття «платоспроможність», яке досить часто ототожнюють з ліквідністю (табл. 1.2). Проте, вважаємо, що все ж певна різниця між цими категоріями є.

Таблиця 1.2

Наукові погляди на визначення поняття «платоспроможність підприємства»

Автори	Визначення
1	2
Бердар М. М. [4]	Платоспроможність – це здатність виконувати власні зобов'язання
Сирота В.С. [29]	Платоспроможність – це можливість підприємства розраховуватися за зобов'язаннями підприємства без ризику для подальшого розвитку та поточного функціонування
Мазаракі А., Ушакова Н., Лігоненко Л. [18]	Платоспроможність визначається відповідністю доходів та витрат підприємства, яке забезпечує можливість постійного та періодичного фінансування функціонування та виконання взятих зобов'язань
Непочатенко О.О., Мельничук О.О. [22]	Платоспроможність – це можливість суб'єкта наявними грошовими ресурсами погасити свої існуючі строкові зобов'язання
Іванюта С.М. [10]	Ототожнюють поняття платоспроможність та ліквідність і визначають їх як здатність нести відповідальність різними видами активами, окремо або в цілому, за свої платіжні зобов'язання в будь-який момент часу поточного і планового періодів згідно укладеними договорами

Джерело: складено автором за даними [4, 29, 18, 22, 10]

Проаналізувавши різні підходи до визначення поняття платоспроможності вважаємо, що все-таки платоспроможність є значно ширшим поняттям, ніж ліквідність. Під платоспроможністю підприємства розуміємо здатність юридичної особи виконати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами чи іншими контрагентами у повному обсязі та у визначений термін. Це означає, що компанія здатна виплатити всі свої боргові зобов'язання без додаткових фінансових труднощів. Платоспроможність є важливим показником для банків, кредиторів та

інвесторів, оскільки вони дає змогу переконати їх, що їхні інвестиції будуть повернуті.

Ліквідність – це властивість активів швидко і легко бути реалізованими без втрати вартості. Іншими словами, це здатність активів перетворюватися на грошові кошти швидко та з мінімальними затратами. Ліквідність також має важливе значення для бізнесу та інвесторів, оскільки це дозволяє їм забезпечити фінансову стабільність та гнучкість. Наприклад, якщо компанія має достатній обсяг ліквідних активів, вона може вчасно погасити свої зобов'язання перед кредиторами, оплатити рахунки та вирішувати фінансові проблеми, що виникають на шляху її діяльності. інвестори також оцінюють ліквідність активів перед тим, як зробити рішення про інвестування, оскільки це може впливати на здатність компанії виконувати свої фінансові зобов'язання.

Як вже зазначалося, платоспроможність є важливим елементом фінансової безпеки підприємства. Це означає, що здатність платити за свої зобов'язання є ключовим фактором, який визначає, наскільки стійкими є фінансові показники та діяльність суб'єкта. Адже, якщо компанія не має достатньої платоспроможності, то це може призвести до виникнення різних проблем, таких як затримки в оплаті зобов'язань, зменшення кредитного рейтингу, підвищення процентних ставок та нарощування боргового навантаження. Ці проблеми можуть призвести до зниження довіри до компанії, погіршення її фінансової репутації та загрози банкрутства. З іншого боку, достатня платоспроможність забезпечує фінансову стійкість, що дозволяє підприємству виконувати свої зобов'язання вчасно та повністю.

Слід також зазначити, що розрізняють поточну та довгострокову (перспективну) платоспроможність. Так, платоспроможність в поточному періоді - це поточний стан розрахунків на підприємстві. Поточна платоспроможність характеризується рівнем надходжень грошових коштів, який достатній для покриття поточних зобов'язань на визначену дату.

Довгострокова або перспективна платоспроможність – це здатність підприємства у майбутньому розраховуватися за своїми борговими зобов'язаннями.

Ключовою характеристикою і поточної, і довгострокової платоспроможності є певний рівень ліквідності. Ліквідність, в свою чергу, також поділять на ліквідність підприємства та ліквідність балансу. Перша – характеризує наявність у підприємства оборотних коштів, потенційно достатніх для погашення поточних зобов'язань, навіть якщо певним чином терміни погашення будуть порушеними. Це означає, що компанія здійснює свою діяльність у нормальному режимі, без будь-яких перебоїв, і грошові кошти, які надходять від реалізації продукції, робіт чи послуг, надходять своєчасно і є достатніми для розрахунків за зобов'язаннями.

Ліквідність балансу свідчить про міру покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у грошові кошти відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань.

Таким чином, можемо стверджувати, що рівень платоспроможності здійснює безпосередній вплив на фінансовий стан компанії, а він в свою чергу є визначальною характеристикою можливості сформувати безпечне фінансове середовище (рис. 1.2).

На рівень платоспроможності, фінансовий стан, а відтак на фінансову безпеку підприємства впливає ряд чинників. Традиційно, їх поділяють на зовнішні та внутрішні. Оцінюючи платоспроможність з урахуванням факторів впливу, розуміємо, що вони можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки. Сприятлива ринкова позиція та кон'юнктура, платоспроможність населення, стабільність політичної та економічної ситуації держави, ритмічний виробничий процес, ефективна система управлінських процесів на підприємстві, достатність та ефективність ресурсів забезпечують ефективне функціонування компанії та отримання запланованого розміру доходу. А це, в свою чергу, дає можливість підприємству своєчасно розраховуватися із постачальниками, виплачувати

заробітну плату, сплачувати податки та виконувати інші фінансові зобов'язання.

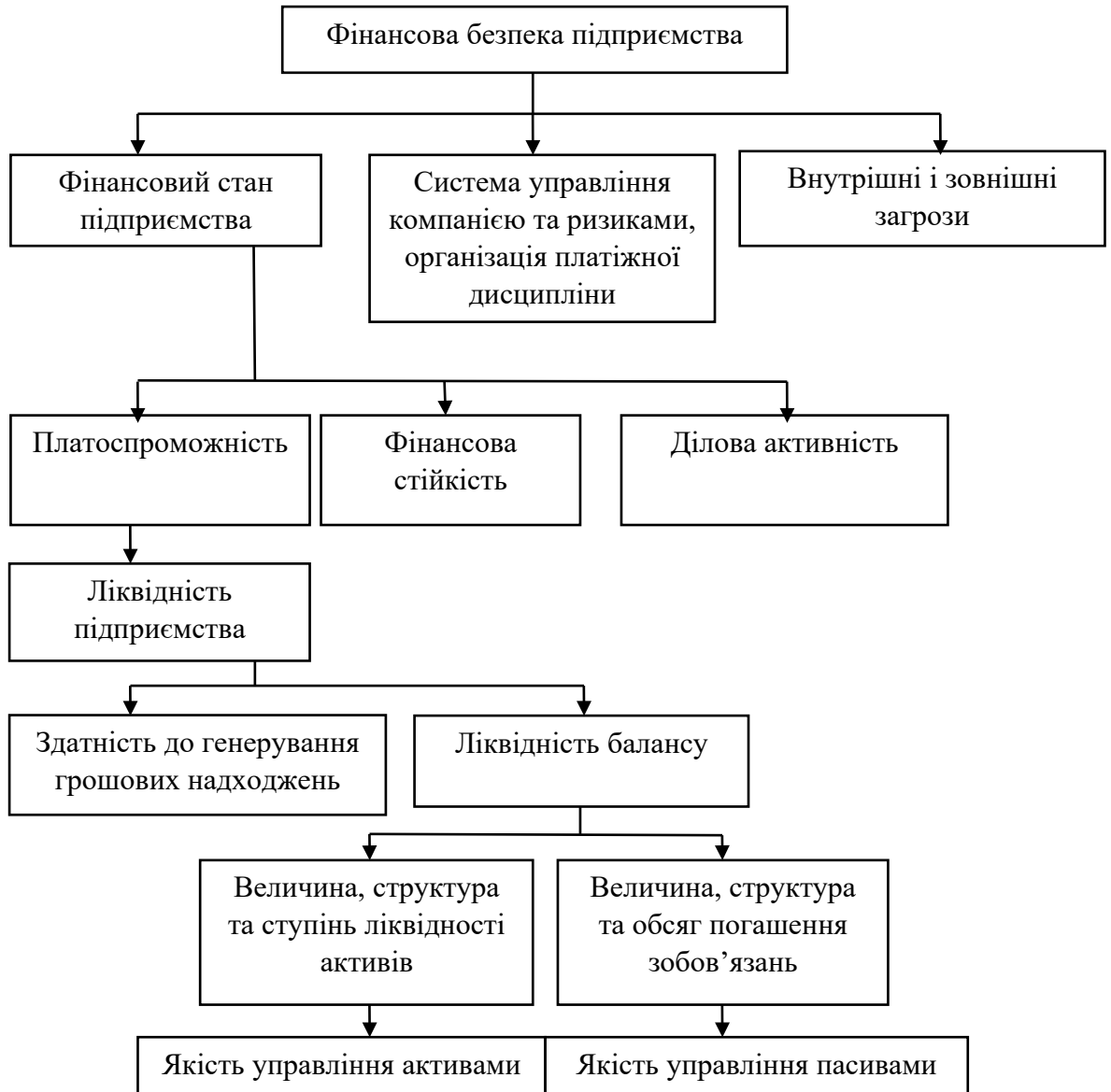

Рис. 1.2. Місце платоспроможності в системі фінансової безпеки підприємства

Джерело: складено автором

Важливим фактором впливу на платоспроможність, який має негативні наслідки, є активність інфляційних процесів, адже підвищення цін

призводить до зниження купівельної можливості населення та зростанні поточних зобов'язань компанії.

Серед внутрішніх факторів впливу, варто відзначити: досконалість організаційної структури; ефективність інвестиційно-інноваційної політики; достатність фінансових ресурсів; склад і структура активів; ефективність фінансових вкладень; якість, склад та структура продукції; склад і структура зобов'язань.

Підсумовуючи зазначимо, що під фінансовою безпекою підприємства ми розуміємо такий фінансовий стан, який є збалансованим, стійким до внутрішніх та зовнішніх загроз, здатним забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, стратегічних та тактичних завдань достатнім обсягом фінансових ресурсів.

Платоспроможність визначаємо як здатність юридичної особи виконати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами чи іншими контрагентами у повному обсязі та у визначений термін.

1.2. Методичні основи управління платоспроможністю у системі фінансової безпеки підприємства

Система управління платоспроможністю підприємства – це комплекс заходів, спрямованих на підтримку фінансової стійкості підприємства та його здатності розраховуватися з кредиторами та постачальниками. Основними завданнями при цьому виступають: забезпечення достатнього рівня ліквідності; зменшення ризиків неплатежів; підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами; оптимізація структури активів та пасивів.

Концептуальними засадами управління платоспроможністю є чітке визначення об'єкту управління, мети, завдань та функцій (рис.1.3).

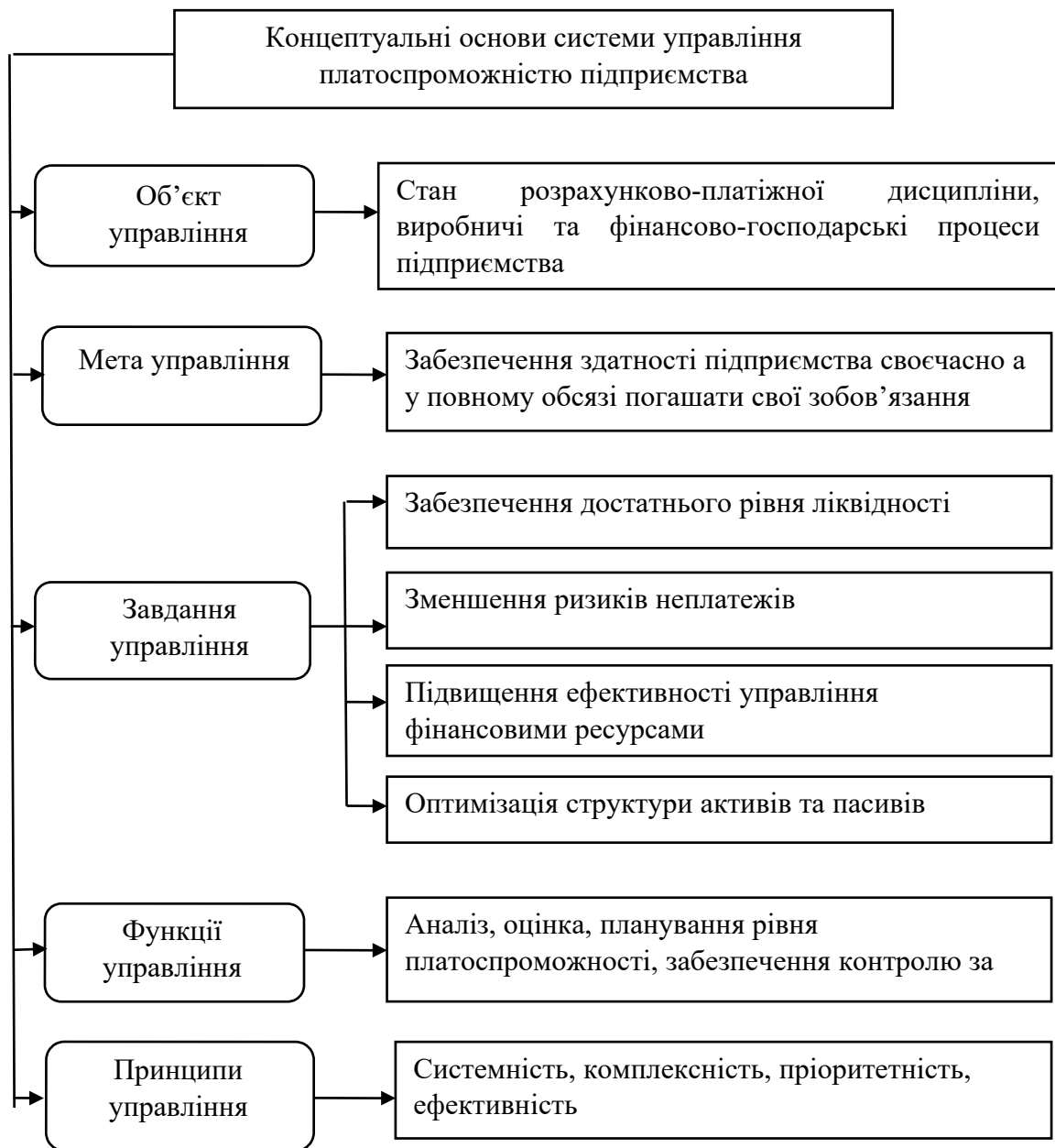

Рис. 1.3. Концептуальні основи системи управління платоспроможністю підприємства

Джерело: складено автором

Основними етапами реалізації системи управління платоспроможністю підприємства є:

1. Оцінка платоспроможності підприємства у поточному та довгостроковому періодах.

2. Розробка та впровадження стратегії управління платоспроможністю, що включає формування планів та заходів зі збільшення ліквідності та оптимізації структури активів та пасивів.

3. Встановлення моніторингової системи, яка дозволяє вчасно виявляти та вирішувати проблеми, пов'язані зі зниженням рівня ліквідності та платоспроможності.

4. Удосконалення системи управління кредитами та дебіторською заборгованістю, зокрема, шляхом встановлення строгих процедур зі збору боргів та мінімізації кількості протермінованих платежів.

5. Підвищення контролю за виконанням фінансових завдань в компанії, та покращення співпраці із зовнішніми партнерами.

Однією з ключових функцій управління платоспроможністю відіграє її оцінювання, методика проведення якої залежить від мети застосування її результатів.

Оцінка платоспроможності ґрунтується на визначенні системи показників та поділу активів і зобов'язань за рівнем ліквідності та термінами погашення відповідно. При цьому, виділяють два напрями оцінювання: динамічний та статичний (рис. 1.4).

Статичний підхід передбачає кількісне та якісне вимірювання рівня платоспроможності на певну дату, зазвичай на дату складання звіту про фінансовий стан.

Кількісне вимірювання платоспроможності передбачає порівняння певних груп активів, розподілених за рівнем ліквідності та певних груп пасивів, розподілених за термінами погашення зобов'язань, розрахунок фінансових коефіцієнтів, які визначаються шляхом співвіднесення вартості оборотних активів загалом або певної їх частини з поточними зобов'язаннями.

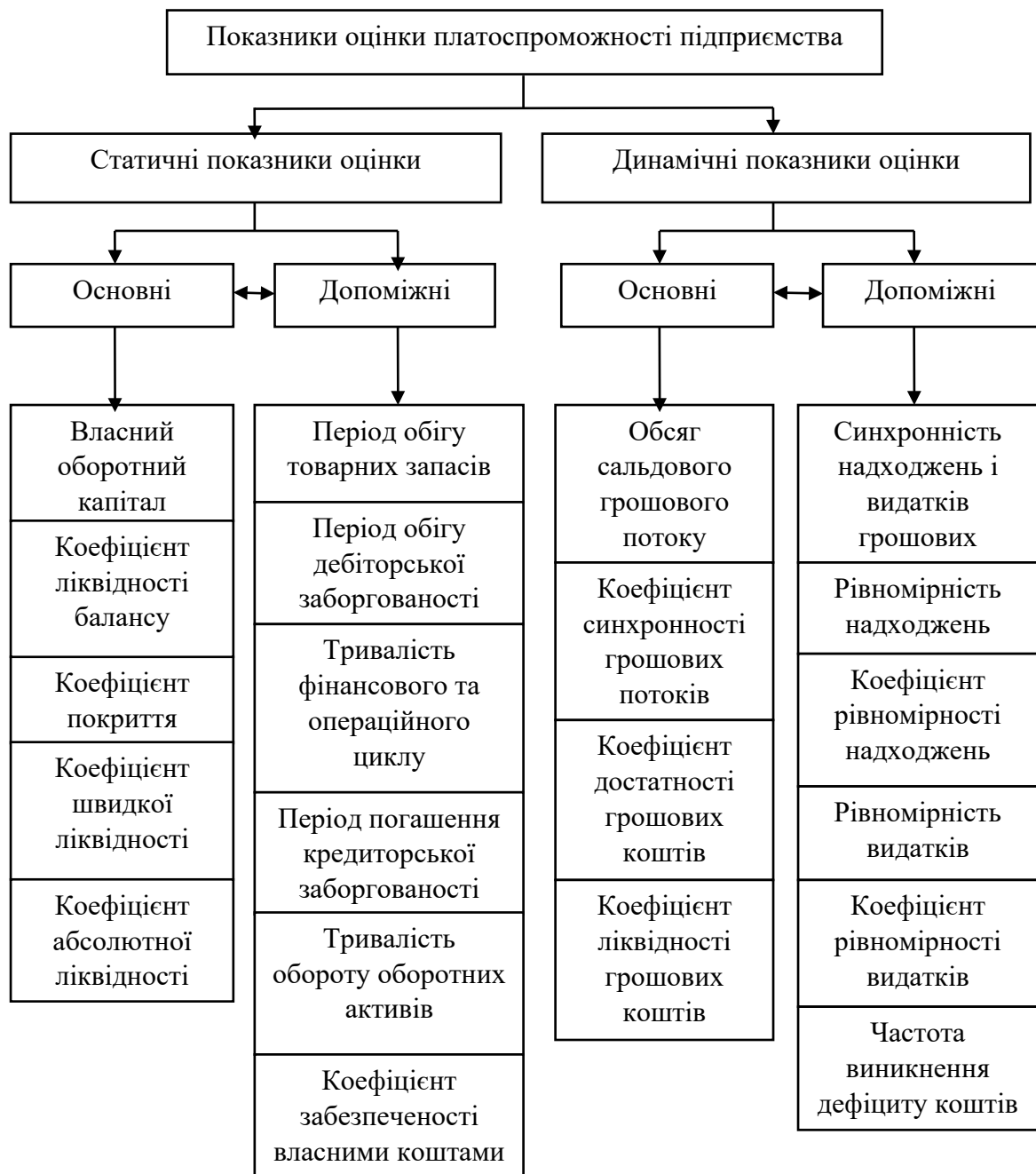

Рис. 1.4. Система показників оцінки платоспроможності підприємства

[36]

Таким чином, для цілей оцінки платоспроможності усі активи і пасиви поділять на чотири групи (табл. 1.3)

Таблиця 1.3

Класифікація активів та пасивів для цілей оцінки
платоспроможності [22]

Назва групи активів	Складові елементи групи активів	Назва групи пасивів	Складові елементи групи пасивів
Абсолютно ліквідні активи (А1)	Грошові кошти та їх еквіваленти	Найбільш термінові зобов'язання (П1)	Поточні зобов'язання за розрахунками та інші поточні зобов'язання, термін сплати яких вже настав
Активи, що швидко реалізуються (А2)	Поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги, товари, готова продукція, векселі одержані	Короткострокові і пасиви (П2)	Короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги
Активи, що повільно реалізуються (А3)	Поточна дебіторська заборгованість за виключенням тієї, яка була включена у попередню групу, виробничі запаси, інші оборотні активи	Довгострокові пасиви (П3)	Довгострокові зобов'язання та забезпечення
Активи, що важко реалізуються (А4)	Необоротні активи	Постійні пасиви (П4)	Власний капітал

За умови, якщо: $A1 \geq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$, то баланс вважають абсолютно ліквідним. Невиконання будь-якої з умов вказує на порушення ліквідності балансу. Окрім цього, на основі такої класифікації розраховують загальний коефіцієнт ліквідності балансу ($K_{ЛБ}$) [9]:

$$K_{ЛБ} = \frac{A_1 \times \alpha_1 + A_2 \times \alpha_2 + A_3 \times \alpha_3 + A_4 \times \alpha_4}{П_1 \times \beta_1 + П_2 \times \beta_2 + П_3 \times \beta_3 + П_4 \times \beta_4}, \quad (1.1)$$

де, $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \alpha_4$ – питома вага відповідних груп активів;

$\beta_1, \beta_2, \beta_3, \beta_4$ – питома вага відповідних груп пасивів.

Даний показник дає можливість порівняти баланси одного підприємства за різні періоди, баланси різних підприємств і ін.

Перш, ніж перейти до розгляду фінансових коефіцієнтів, зазначимо, що при оцінці платоспроможності до уваги також береться і абсолютний показник власних оборотних коштів, який визначається як різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями.

Коефіцієнт покриття характеризує достатність оборотних активів для погашення усіх поточних зобов'язань підприємства і визначається як відношення вартості оборотних активів до суми поточних зобов'язань. Він показує скільки грошових одиниць оборотних активів припадає на кожен грошову одиницю поточних зобов'язань. Суттєве перевищення цього показника 1 вказує на те, що компанія володіє достатнім обсягом власних ресурсів. Разом з тим, варто враховувати, що значне накопичення оборотних коштів призводить до зниження їх оборотності, а відтак негативно позначається на розмірі прибутку. Вважається, що оптимальним розміром цього коефіцієнта є рівень від 1,5 до 2. Проте, при орієнтації на зазначений норматив, варто враховувати особливості діяльності підприємства, їх галузеву приналежність та інші фактори.

Коефіцієнт швидкої ліквідності визначаються як відношення суми грошових коштів, поточних фінансових інвестицій та поточної дебіторської заборгованості до суми поточних зобов'язань. Оптимальний розмір цього показника встановлено на рівні від 0,5 до 1.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначають як відношення суми грошових коштів та поточних фінансових інвестицій до суми поточних зобов'язань. Саме цей коефіцієнт є найжорсткішим критерієм ліквідності і вказує на те, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена негайно. Вважається достатнім, якщо розмір цього коефіцієнта становити від 0,2 до 0,35.

Важливе значення для оцінки платоспроможності має показник тривалості обороту оборотних активів ($T_{об}$). Він вимірює, скільки часу

потрібно компанії, щоб повністю обернути свої оборотні активи у грошові кошти. Формула обчислення даного показника наступна:

$$T_{об} = \frac{T}{K_{об}}, \quad (1.2)$$

де, T – кількість днів в аналізованому періоді;

$K_{об}$ – коефіцієнт оборотності оборотних активів, який визначається як співвідношення середньорічної вартості оборотних активів до чистого доходу від реалізації.

Зрозуміло, що чим менший показник тривалості обороту активів, тим вища здатність активів перетворюватися у грошові кошти.

Коефіцієнт забезпечення власними коштами визначається як співвідношення власних оборотних активів до загальної суми оборотних активів. Цей показник показує частку тих оборотних активів, які залишаються у підприємства після покриття усієї суми поточних зобов'язань.

Окрім оцінювання ліквідності під час управління платоспроможністю, важливим є також проведення аналізу грошових потоків та проведення моніторингу того, наскільки рівномірними та синхронними вони є. Для такої діагностики застосовують ряд економіко-статистичних методів, як наприклад: розрахунок коефіцієнтів, кореляції, варіації, середньоквадратичного відхилення тощо. Збалансованість грошових потоків повинна бути одним із основних завдань системи управління платоспроможністю і тим критерієм, який в сукупності з іншими здатен сформувати надійну систему фінансової безпеки компанії. Адже, як дефіцит, так і надлишок грошових коштів негативно позначається на результатах діяльності суб'єкта господарювання.

Так, дефіцитний грошовий потік призводить до зниження ліквідності, зростання рівня протермінованої кредиторської заборгованості, збільшення тривалості фінансового циклу. З превентивною метою, для попередження випадків нестачі грошових коштів проводять так звану діагностику касових

розривів, під якими розуміють нетривале перевищення негативного грошового потоку над позитивним. Для такої діагностики використовують наступні критерії оцінки:

- глибина касового розриву – вказує на суму дефіциту коштів на конкретну дату;
- частота касового розриву – показує періодичність або / та кількість його виникнення за певний період часу;
- тривалість касового розриву – вказує на час, протягом якого компанія не може раціонально використовувати грошові кошти.

Загалом, для аналізу грошових потоків використовують цілий ряд коефіцієнтів, про які частково згадувалося на рис. 1.4. У табл. 1.4 розглянемо інтерпретацію та методику розрахунку основних з них.

Таблиця 1.4

Коефіцієнти для діагностики грошових потоків підприємства

Назва показника	Формула розрахунку	Примітка
1	2	3
Коефіцієнт ліквідності грошових потоків ($KL_{ГП}$)	$KL_{ГП} = \frac{ГП_{п}}{ГП_{н}}, \quad (1.2)$ де, $ГП_{п}$ – позитивний грошовий потік, тис. грн.; $ГП_{н}$ – негативний грошовий потік, тис. грн.	показує, наскільки, у разі несприятливих умов можуть бути скорочені надходження грошових коштів без виникнення додаткових загроз. Значення цього коефіцієнта не повинно бути меншим за одиницю. У протилежному випадку, поточних надходжень недостатньо для покриття поточних потреб
Коефіцієнт достатності грошового потоку ($КД_{ГП}$)	$КД_{ГП} = \frac{ЧГП}{ПК + \Delta З + Д}, \quad (1.3)$ де, $ЧГП$ – сума чистого грошового потоку, тис. грн.;	показує рівень забезпеченості підприємства грошовими коштами для

		покриття основних потреб

Продовження табл. 1.4

1	2	3
	ПК – сума, необхідна для погашення коротко- та довгострокових кредитів, тис. грн.; ΔЗ – приріст запасів, тис. грн.; Д – сума сплачених дивідендів, тис. грн.	
Коефіцієнт ефективності грошового потоку (КЕ _{ГП})	$КЕ_{ГП} = \frac{ЧГП}{ГП_n} \quad (1.4)$	визначає ефективність управлінських рішень щодо грошових потоків, їх вплив на стан фінансової рівноваги підприємства
Коефіцієнт якості чистого грошового потоку (Кяк _{чгп})	$Кяк_{чгп} = \frac{ЧП + Ам}{ЧГП}, \quad (1.5)$ де, ЧП – сума чистого прибутку за періоду, тис.грн.; Ам – сума нарахованої амортизації, тис. грн.	визначає якість чистого грошового потоку, який характеризується зростанням частки чистого прибутку за рахунок зростання обсягів операційної діяльності
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку (КР _{чгп})	$КР_{чгп} = \frac{ЧГП - Д}{\Delta I_p + \Delta I_\phi}, \quad (1.6)$ де, ΔI _p – приріст реальних інвестицій, тис. грн.; ΔI _φ – приріст довгострокових фінансових інвестицій, тис. грн.	показує частку грошових інвестицій, спрямованих на заміну активів, які сприяють зростанню виробництва
Коефіцієнт оборотності грошових коштів (КО _{ГК})	$КО_{ГК} = \frac{ВР}{ГК}, \quad (1.7)$ де, ВР – виручка від реалізації за період, тис. грн.; ГК – середньорічний залишок грошових коштів та їх еквівалентів, тис. грн.	вказує на швидкість обороту грошових коштів та їх еквівалентів
Частка грошових коштів в оборотних активах (Ч _{ГК})	$Ч_{ГК} = \frac{ГК}{ОА}, \quad (1.8)$ де, ОА – середньорічна сума оборотних активів за аналізований період, тис. грн.	вказує на рівень грошових коштів та їх еквівалентів у загальній сумі оборотних

		активів

Закінчення табл. 1.4

1	2	3
Тривалість обороту грошових коштів (ТО _{ГК})	$ТО_{ГК} = \frac{T}{КО_{ГК}}, \quad (1.9)$	вказує на тривалість днів обороту грошових коштів та їх еквівалентів
Середньоквадратичне відхилення позитивного/негативного грошового потоку (σ _{ГП})	$\sigma_{ГП} = \sqrt{\sum \dots}, \quad (1.10)$ де, ГП _t – сума позитивного / негативного грошового потоку за певний період, тис. грн.; ГП – середнє значення грошового потоку за аналізований період, тис. грн.; n – кількість періодів.	показує рівень розбалансованості чи збалансованості грошових потоків
Коефіцієнт варіації позитивного / негативного грошового потоку (V _{ГП})	$V_{ГП} = \frac{\sigma_{ГП}}{ГП} \times 100, \quad (1.11)$	вказує на рівень рівномірності грошових потоків
Коефіцієнт кореляції грошових потоків (K _{ГП})	$K_{ГП} = \frac{\sum ГП_{п} \times ГП_{н} - \frac{\sum ГП_{п} \times \sum ГП_{н}}{n}}{\sqrt{(\sum ГП_{п}^2 - \frac{(\sum ГП_{п})^2}{n}) \dots}} \quad (1.12)$	характеризує синхронність позитивного та негативного грошового потоку у часі

Джерело: складено автором за даними [38]

В процесі використання наведеної сукупності показники для діагностики рівня платоспроможності підприємства проводиться вивчення їх у динаміці, порівняння з середньогалузевими чи підприємствами-конкурентами.

Крім наведеної сукупності показників для цілей управління платоспроможністю ряд науковців пропонують визначати та оцінювати її із визначенням певних зон, серед яких виділяють зони абсолютної, поточної та критичної платоспроможності, а також зону неплатоспроможності (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Визначення та обґрунтування параметрів зони платоспроможності
підприємства

Зона платоспроможності	Характеристика / умови	Визначення показника платоспроможності	Нормативне значення показника
1	2	3	4
абсолютної	Якщо підприємство володіє достатньою кількістю коштів для покриття поточних зобов'язань за рахунок поточної діяльності або за рахунок частини активів без порушення безперебійної роботи підприємства, то даний господарюючий суб'єкт абсолютно платоспроможний	Відношення суми середньомісячного доходу і грошових коштів на розрахункових рахунках підприємства до величини поточних зобов'язань	> 1,0
поточної	Якщо суми грошових коштів недостатньо для покриття поточних зобов'язань, то необхідно перейти до детальної оцінки мобільних коштів підприємства, серед яких насамперед поточна дебіторська заборгованість і поточні фінансові інвестиції, які являють собою «відкладену» виручку	Відношення суми середньомісячного доходу, грошових коштів, поточної дебіторської заборгованості та поточних фінансових інвестицій до величини поточних зобов'язань	> 1,0
критичної	Якщо, оцінюючи наявність мобільних засобів підприємства, очевидно, що значну питому вагу в їх величині займають запаси, більша частина яких не може бути прийнята в розрахунок на наступному етапі оцінки платоспроможності, оскільки це порушить безперебійну роботу підприємства	Відношення різниці між сумою середньомісячного доходу і величиною оборотних активів за мінусом запасів, необхідних для безперебійної роботи підприємства до величини поточних зобов'язань	1,0

Закінчення табл. 1.5

1	2	3	4
неплатоспроможності	Якщо при розрахунку показника критичної платоспроможності його величина менше одиниці, то це свідчить про нестачу середньомісячного доходу і величини «вільних» мобільних активів для покриття поточних зобов'язань і підприємство переходить у зону неплатоспроможних	Відношення різниці між сумою середньомісячного доходу і величиною оборотних активів за мінусом запасів, необхідних для безперервної роботи підприємства до поточних зобов'язань	< 1,0

Джерело: складено автором за даними [35]

Вивчаючи питання методики оцінки платоспроможності у вітчизняних та зарубіжних наукових дослідженнях, певну цікавість викликала дискримінантна модель, розроблена французькими вченими на основі дослідження 95 підприємств, яка дозволяє оцінити ймовірність затримки платежів компанією [21]:

$$Q = -0,16 Q_1 - 0,22 Q_2 + 0,87 Q_3 + 0,1 Q_4 - 0,24 Q_5 \quad (1.13)$$

де, Q_1 – це співвідношення суми грошових коштів і дебіторської заборгованості до валюти балансу;

Q_2 – це співвідношення суми власного капіталу і довгострокових зобов'язань до валюти балансу;

Q_3 – це співвідношення фінансових витрат до доходу від реалізації;

Q_4 – це співвідношення витрат на оплату праці до чистого прибутку;

Q_5 – це співвідношення прибутку до сплати відсотків і податків до позикового капіталу.

Інтерпретація даного показника визначається відсотками у залежності від отриманих значень (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Імовірність затримки платежів підприємством [21]

Значення Q	+0,21	+0,48	+0,002	-0,026	-0,068	-0,087	-0,107	-0,131	-0,164
Імовірність затримки платежів	100	90	80	70	60	50	40	30	20-10

Якщо за наслідками діагностики рівень платоспроможності виявиться низьким, то доцільно розрахувати коефіцієнт відновлення платоспроможності ($K_{в.пл.}$) [2]:

$$K_{в.пл.} = \frac{K_n + \frac{6}{T}(K_k - K_n)}{K_n}, \quad (1.14)$$

де, K_n , K_k – фактичний коефіцієнт поточної ліквідності на початок і кінець періоду відповідно;

T – тривалість періоду, міс.;

K_n – нормативне значення коефіцієнта поточної ліквідності;

6 – період відновлення платоспроможності.

У випадку, якщо значення коефіцієнта відновлення платоспроможності менше 1, то це свідчить про те, що підприємство скоріш за все не матиме змоги відновити свою платоспроможність.

Підсумовуючи, зазначимо, що наведений перелік показників платоспроможності є доволі широким та різноманітним. З однією сторони, це дає можливість оцінити платоспроможність з різних аспектів, проте прийти до однозначного висновку при цьому досягти досить складно. Тому аналітик, який проводить таку діагностику повинен дослідити чимало додаткових якісних та кількісних сторін діяльності підприємства, щоб зробити правильний висновок.

Висновки до розділу 1

З'ясовано поняття фінансової безпеки підприємства як збалансованого фінансового стану, який є стійким до внутрішніх та зовнішніх загроз, здатним забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, стратегічних та тактичних завдань достатнім обсягом фінансових ресурсів.

Визначено, що важливу роль на рівень фінансової безпеки здійснює можливість своєчасно та в повному обсязі виконувати компанією фінансові зобов'язання перед різного роду контрагентами, не порушуючи при цьому рівень фінансової стійкості компанії. Вважаємо, що платоспроможність виступає однією з основних ознак забезпечення фінансової безпеки.

Під платоспроможністю підприємства розуміємо здатність юридичної особи виконати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами чи іншими контрагентами у повному обсязі та у визначений термін. Це означає, що компанія здатна виплатити всі свої боргові зобов'язання без додаткових фінансових труднощів. Ліквідність – це складова платоспроможності, яка визначає властивість активів швидко і легко бути реалізованими без втрати вартості. Іншими словами, це здатність активів перетворюватися на грошові кошти швидко та з мінімальними затратами.

Система управління платоспроможністю підприємства – це комплекс заходів, спрямованих на підтримку фінансової стійкості підприємства та його здатності розраховуватися з кредиторами та постачальниками. Основними завданнями при цьому виступають: забезпечення достатнього рівня ліквідності; зменшення ризиків неплатежів; підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами; оптимізація структури активів та пасивів.

Перелік показників оцінювання рівня платоспроможності є доволі широким та різноманітним. З однією сторони, це дає можливість оцінити платоспроможність з різних аспектів, проте прийти до однозначного висновку при цьому досить складно. Тому аналітик, який проводить таку діагностику повинен дослідити чимало додаткових якісних та кількісних сторін діяльності підприємства, щоб зробити правильний висновок.

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ АТ «ЛЬВІВСЬКИЙ ХІМІЧНИЙ ЗАВОД» В СИСТЕМІ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

2.1. Статичні показники оцінки платоспроможності підприємства

Оцінку платоспроможності проведемо за даними Акціонерного товариства «Львівський хімічний завод» (далі – АТ «Львівський хімічний завод») - найбільшого підприємства Західного регіону України, як виробляє технічні, харчові, медичні гази та газові суміші.

Основними видами діяльності компанії є [30]:

- виробництво і реалізація промислових газів, хімічних речовин та фармацевтичних препаратів: технічних газів, кисню медичного, газових сумішей, енергоносіїв та інших видів промислової продукції;
- оптова, роздрібна та комісійна торгівля технічними газами, хімічними продуктами, фармацевтичними препаратами та іншими непродовольчими та невживаними товарами, бартерні операції.
- інші видами, передбачені Статутом компанії [30].

Статутний капітал підприємства становить 3 888 тис. грн. і поділений на 15 869 простих іменних акцій номінальною вартістю 245 грн.

Перш, ніж перейти до визначення показників платоспроможності проведемо загальний аналіз динаміки та структури активів компанії, щоб мати змогу оцінити фінансово-господарську діяльність підприємства (табл. 2.1). Інформаційною базою такого дослідження є баланс (звіт про фінансовий стан) підприємства за 2019 – 2021 роки (Додатки А.1, А.2, А.3).

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки та структури активів АТ «Львівський хімічний завод»
за 2019 – 2021 роки

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Абсолютне відхилення 2021 року від 2019 року	
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %
Нематеріальні активи	131	0,21	127	0,12	90	0,06	-41	-0,06
Незавершені капітальні інвестиції	960	1,50	3765	3,61	120	0,08	-840	-1,42
Основні засоби	3760 1	58,87	50899	48,80	70698	46,08	33097	-2,72
Довгострокові фінансові інвестиції	4450	6,97	6257	6,00	3912	2,55	-538	-4,42
Необоротні активи, усього	4314 2	67,54	61048	58,53	74820	48,75	31678	-18,79
Виробничі запаси	5593	8,77	4778	4,58	5805	3,78	212	-4,99
Готова продукція	733	1,15	430	0,41	612	0,40	-121	-1,11
Товари	1276	2,00	1520	1,46	1472	0,96	196	-1,04
Дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги	9448	14,79	12147	11,65	13457	8,77	4009	-6,02
Дебіторська заборгованість за розрахунками	2403	3,76	17552	16,83	26870	17,51	24467	13,75
Інша поточна дебіторська заборгованість	470	0,74	1307	1,25	3229	2,10	2759	1,36
Гроші та їх еквіваленти	310	0,49	4802	4,60	25400	16,55	25090	16,06
Витрати майбутніх періодів	150	0,23	229	0,22	150	0,10	-	-0,13
Інші оборотні активи	327	0,51	480	0,46	1640	1,07	1313	0,56

Оборотні активи, усього	2073 2	32,46	43252	41,47	78647	51,25	57915	18,79
Активи, усього	6387 4	100,00	104300	100,00	153467	100,0 0	89593	-

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

За підсумками даних у табл. 2.1 можемо зробити висновок про позитивні тенденції у складі активів. Спостерігається суттєве зростання вартості активів за 3 роки. Так, їх вартість збільшилася у 2021 році на 89 593 тис. грн. (40, 26%) в порівнянні з 2019 роком. У структурі активів позитивним є зростання частки оборотних активів, разом з тим, негативно на платоспроможності може позначитися зростання частки дебіторської заборгованості за розрахунками. Достатньо висока частка грошових коштів та їх еквівалентів є свідченням підвищення рівня ліквідності, проте може вказувати і на неефективне їх використання, тому це питання потребує подальшого аналізу в напрямі визначення оптимального розміру грошових коштів для даної компанії. При оцінці платоспроможності більш важливим є вивчення структури саме оборотних активів, тому для кращої наочності зобразимо її у вигляді діаграми (рис. 2.1).

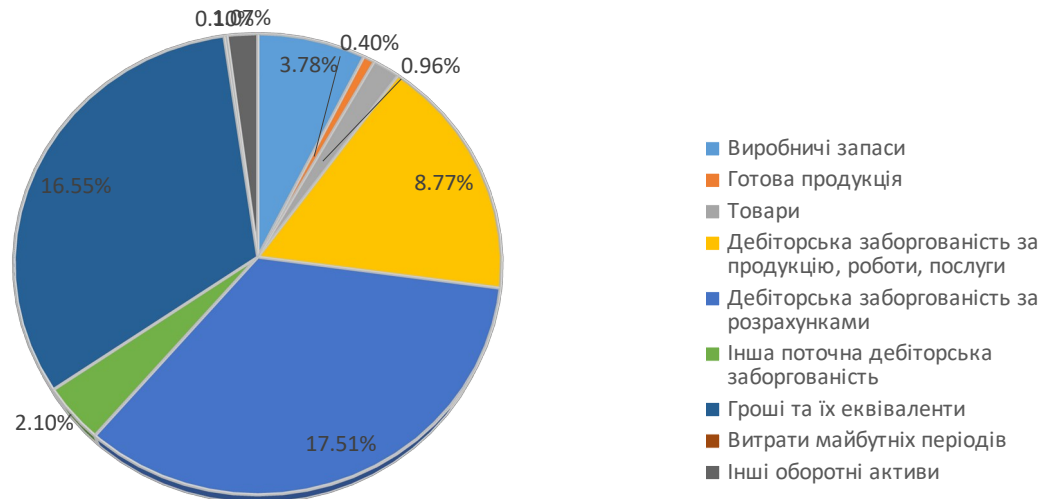

Рис. 2.1. Структура оборотних активів АТ «Львівський хімічний завод» у 2021 році

Джерело: складено автором за даними [28]

Для фінансової безпеки компанії одне з першочергових значень також відіграє і структура капіталу компанії, оскільки саме вона визначає ту суму зобов'язань, яку потрібно буде сплатити підприємству (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки та структури джерел фінансування АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Абсолютне відхилення 2021 року від 2019 року	
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %
Зареєстрований	3888	6,09	3888	3,73	3888	2,53	-	-3,56

капітал								
Додатковий капітал	8735	13,68	8735	8,37	8735	5,69	-	-7,99
Резервний капітал	5781	9,05	5781	5,54	5781	3,77	-	-5,28
Нерозподілений прибуток	2059 1	32,24	54657	52,40	70858	46,17	50267	13,93
Власний капітал, усього	3899 5	61,05	73061	70,05	89262	58,16	50267	9,00
Короткострокові кредити банків	9903	15,50	10000	9,59	14000	9,12	4097	-6,38
Поточна кредиторська заборгованість	8058	12,62	14415	13,82	27082	17,65	19024	5,03
Поточні забезпечення	1382	2,16	1560	1,50	21681	14,13	20299	11,97
Інші поточні зобов'язання	5731	8,97	3905	3,75	2156	1,40	-3575	-7,57
Поточні зобов'язання, усього	2487 8	38,95	31239	29,95	64205	41,84	39327	2,89
Джерела фінансування, усього	6387 3	100,00	104300	100,00	153467	100,0 0	89594	-

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

За даними табл. 2.2 робимо висновок про суттєве зростання вартості власного капіталу АТ «Львівський хімічний завод» у 2021 році (на 50267 тис. грн. або на 28,9%) в порівнянні з 2019 роком, проте його питома вага скоротилася на 9 %. Власний капітал, в основному, сформований за рахунок нерозподіленого прибутку. Довгострокові зобов'язання у досліджуваного підприємства відсутні протягом всього аналізованого періоду. Поточні зобов'язання представлені кредитами банків, кредиторською заборгованістю та поточними забезпеченнями. Загалом структура джерел фінансування є задовільною, адже у їх складі переважають власні кошти.

Для кращої наочності структури джерел фінансування зобразимо її у вигляді діаграми (рис. 2.2).

Абсолютно ліквідні активи (А1)	310	4802	25400	Найбільш термінові зобов'язання (П1)	3653	9356	7209
Активи, що швидко реалізуються (А2)	11457	14097	15541	Короткострокові пасиви (П2)	21403	21883	56996
Активи, що повільно реалізуються (А3)	8964	24353	37706	Довгострокові пасиви (П3)	0	0	0
Активи, що важко реалізуються (А4)	43142	61048	74820	Постійні пасиви (П4)	38995	73061	89262

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

Порівнявши групи активів з відповідними групами пасивів, робимо висновок про порушення ліквідності балансу протягом усього аналізованого періоду. Для того, щоб дати точнішу оцінку ліквідності балансу розрахуємо коефіцієнт ліквідності балансу за формулою (1.1). Результати розрахунку представимо у вигляді діаграми (рис. 2.3)

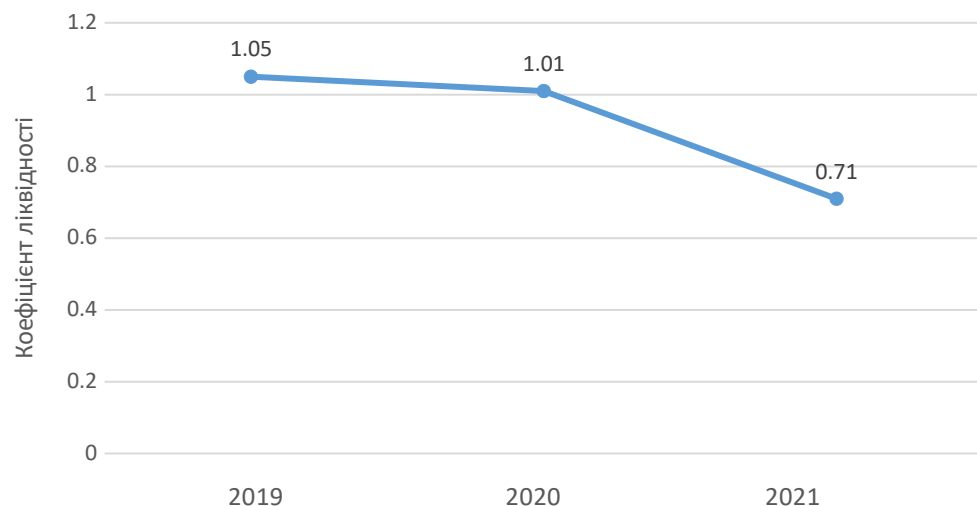

Рис. 2.3. Динаміка коефіцієнту ліквідності балансу АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

З графіку чітко видно, що ліквідність балансу за наведеним показником у 2021 році суттєво зменшилася, що свідчить про зростання диспропорцій між наявністю відповідної групи активів та їх зобов'язаннями, які слід погасити вже або, які потребуватимуть погашення у недалекому майбутньому.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності проведемо за допомогою аналітичної таблиці (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз коефіцієнтів ліквідності АТ «Львівський хімічний завод» за
2019 – 2021 роки

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Нормативне значення	Відхилення 2021 року від 2019 року	
					асолютне	відносне, %
Коефіцієнт покриття	0,83	1,38	1,22	1,5 – 2	0,39	47,00
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,51	0,99	1,07	0,5 – 1	0,56	109,80
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,15	0,39	0,2 – 0,35	0,38	3800

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

Дані табл. 2.4 свідчать про зростання коефіцієнтів ліквідності, що свідчить про підвищення рівня платоспроможності у 2021 році (рис. 2.4). Проте у порівнянні з нормативами, лише у окремих періодах спостерігається певна відповідність зазначеним нормативам. Зокрема, зростання коефіцієнта покриття у 2021 році в порівнянні з 2019 відбулося за рахунок різкого зростання оборотних активів, в той час як поточні зобов'язання збільшувалися нижчими темпами. Разом з тим, цей коефіцієнт зменшився у порівнянні з 2020 роком. Зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності спричинене різким збільшенням суми грошових коштів та їх еквівалентів у 2021 році.

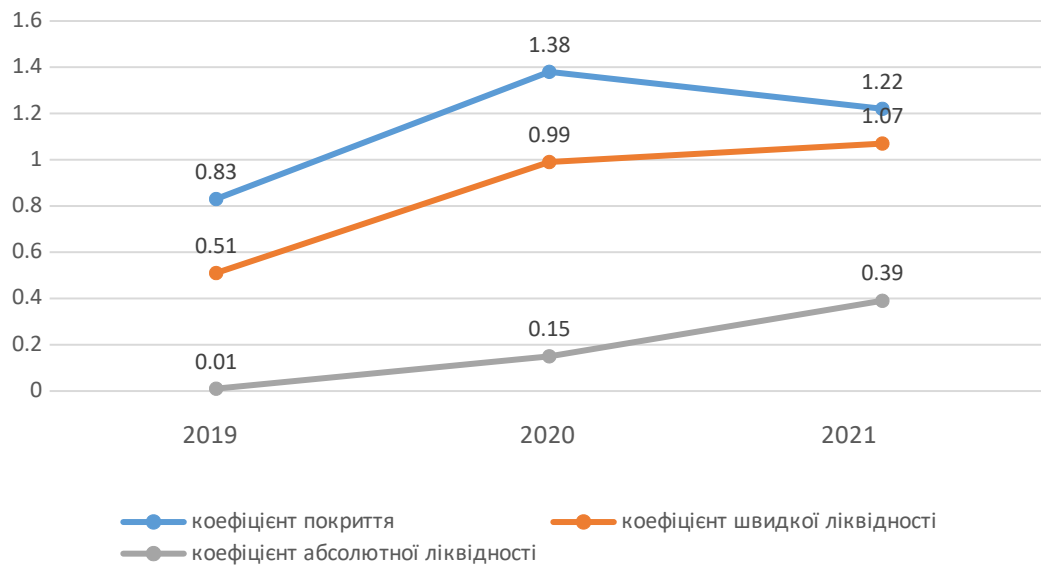

Рис. 2.4. Динаміка коефіцієнтів ліквідності АТ «Львівський хімічний завод» у 2019 – 2021 роках

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

Для оцінювання статичної платоспроможності також використовують систему коефіцієнтів оборотності, тривалості обороту, власних оборотних коштів та співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей. Важливість даних показників для діагностики пояснюється тим, що: від швидкості обороту залежить обсяг та швидкість отримання виручки від реалізації; з швидкістю обороту пов'язана також величина постійних витрат – чим вона вища, тим постійні витрати стосовно кожного обороту є меншими.

У табл. 2.5 наведено динаміку показників оборотності та деяких інших, які мають важливе значення при оцінюванні платоспроможності. Для їх розрахунку використовували звіт про фінансовий стан (Додатки А.1, А.2, А.3) та звіт про фінансові результати (Додатки Б.1, Б.2, Б.3) АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки.

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки показників оборотності окремих видів активів,
власного оборотного капіталу, співвідношення дебіторської та кредиторської
заборгованостей

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення 2021 року від 2019 року	
				абсолютне	відносне, %
Оборотність оборотних активів, коеф.	7,70	7,39	6,50	-1,2	-15,58
Оборотність дебіторської заборгованості, коеф.	28,41	15,80	10,63	-17,78	-62,58
Оборотність грошових коштів, коеф.	268,4	49,23	26,24	-242,16	-90,22
Тривалість обороту оборотних активів, дні	46,75	48,71	55,38	8,63	18,46
Тривалість обороту дебіторської заборгованості, дні	12,67	22,78	15,80	3,13	24,70
Тривалість обороту грошових коштів, дні	1,34	7,31	13,72	12,38	9,24
Період погашення кредиторської заборгованості, дні	67,38	61,29	83,14	15,76	23,39
Власний оборотний капітал, тис. грн.	- 4147	12013	14442	18589	448,25
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом, коеф.	-0,20	0,27	0,18	0,38	190,00
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей, коеф.	0,52	1,09	1,02	0,5	96,15

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

Дані табл. 2.5 вказують на від'ємне значення власного оборотного капіталу у 2019 році, що свідчить про неефективну структуру балансу у цьому періоді. Таке негативне значення показує, що підприємство на той час неспроможне було покрити власними коштами навіть необоротні активи. Проте, у наступні аналізовані роки значення власного оборотного капіталу суттєво зросло, що дозволяє зробити висновок про покращення структури активів та джерел фінансування.

Коефіцієнти оборотності оборотних активів, дебіторської заборгованості та грошових коштів мають стійку тенденцію до зменшення,

що свідчить про зниження можливості компанії генерувати більший розмір виручки від реалізації. Відповідно зростають показники тривалості обороту. Так, тривалість обороту оборотних активів у 2021 році зросла на 8,63 дні (18,46%), дебіторської заборгованості на 3,13 дні (24,7%) і грошових коштів на 12,38 дні (9,24%).

Також спостерігаємо суттєве зростання періоду погашення кредиторської заборгованості, але при цьому відбулися певні покращення у співвідношенні дебіторської та кредиторської заборгованості.

Таким чином, проаналізувавши статичні показники платоспроможності АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки можемо зробити наступні висновки:

- ліквідність балансу не можна назвати задовільною, адже порушене співвідношення між забезпеченням активами певного рівня ліквідності та джерелами фінансування за відповідними термінами погашення. Така тенденція спостерігається протягом усього аналізованого періоду;
- коефіцієнт ліквідності балансу підтверджує тезу про те, що структура балансу є незадовільною за рівнем ліквідності;
- коефіцієнти ліквідності не повною мірою відповідають нормативним значенням, проте мають тенденцію до покращення, зокрема, стосовно показника швидкої ліквідності;
- коефіцієнти оборотності та тривалість обороту оборотних активів, дебіторської заборгованості та грошових коштів мають негативну динаміку і вказують на стійку тенденцію до зниження рівня платоспроможності;
- співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості вказує на покращення платіжної дисципліни на підприємстві і проведену роботу компанії в напрямі удосконалення розрахунково-платіжних відносин з контрагентами.

2.2. Динамічні показники платоспроможності в системі фінансової безпеки підприємства

Динамічні показники оцінки платоспроможності підприємства ґрунтуються, в основному, на аналізі грошових потоків підприємства, їх синхронності, достатності та ліквідності. Основним інформаційним забезпеченням для їх розрахунку виступає Звіт про рух грошових потоків підприємства (Додаток В.1, В.2, В.3).

За методикою, яка наведена у підрозділі 1.2 даної кваліфікаційної роботи визначимо та проаналізуємо грошові потоки АТ «Львівський хімічний завод» (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз динаміки коефіцієнтів, які характеризують грошові потоки АТ
«Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення
1	2	3	4	5
Коефіцієнт ліквідності грошових потоків, коеф.	0,960	0,980	0,990	0,030
Коефіцієнт достатності грошового потоку, коеф.	0,050	0,190	0,900	0,850
Коефіцієнт ефективності грошового потоку, коеф.	0,004	0,014	0,041	0,037
Коефіцієнт якості чистого грошового потоку, коеф.	3,976	9,442	3,236	-0,740

Закінчення табл. 2.6

1	2	3	4	5
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку, коеф.	0,168	0,192	0,446	0,278
Середньоквадратичне відхилення позитивного грошового потоку, тис. грн.	75094			
Середньоквадратичне відхилення негативного грошового потоку, тис. грн.	77089			
Коефіцієнт варіації позитивного грошового потоку, %	17,661			
Коефіцієнт варіації негативного грошового	17,71			

потоків, %	
Коефіцієнт кореляції грошових потоків, коеф.	0,998

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

Як видно з табл. 2.6 значення коефіцієнта ліквідності грошових потоків протягом всього аналізованого періоду наближається до 1, але є незначна недостатність підприємства у грошових коштах. Коефіцієнт ефективності грошового потоку також має позитивну динаміку, проте коефіцієнт якості на кінець аналізованого періоду знизився на 0,74 пункти.

Середньоквадратичне відхилення та коефіцієнт варіації вказує на рівномірність грошових потоків. Середньоквадратичне відхилення позитивного (негативного) грошового потоку характеризує діапазон коливань відповідного грошового потоку, іншими словами показує наскільки рівномірно надходять чи витрачаються грошові кошти протягом досліджуваного періоду. Значення середньоквадратичного відхилення позитивного грошового потоку на рівні 75094 тис. грн., негативного – 77089 тис. грн. вказує на абсолютне відхилення індивідуальних значень від середнього арифметичного. Коефіцієнт варіації також вказує на відхилення, але відносне. Коефіцієнт варіації грошових потоків АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки засвідчує коливання грошових потоків на рівні близько 18%. В сукупності ці показники вказують на незначні коливання відхилень значень показників грошових потоків і достатньо рівномірні грошові надходження та витрати. Коефіцієнт кореляції наближається до 1 і також засвідчує достатньо високий рівень співпадіння між позитивними та негативними грошовими потоками (рис. 2.5).

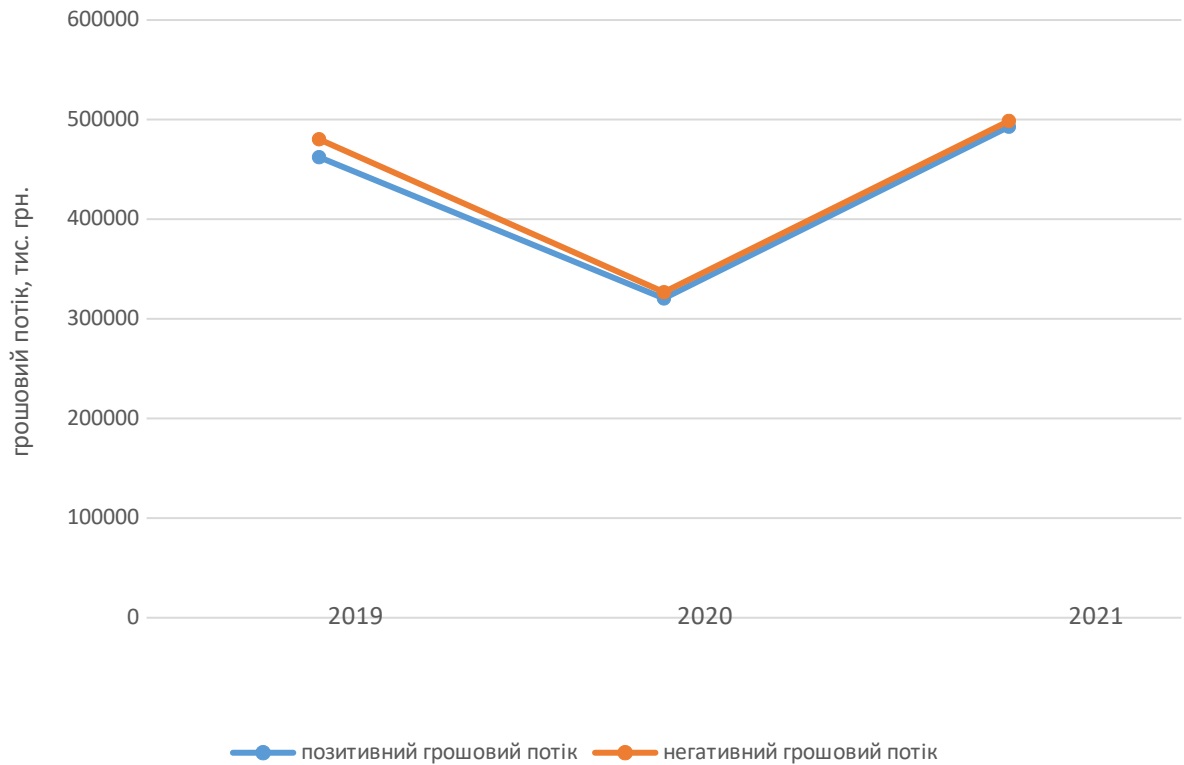

Рис. 2.5. Коефіцієнт кореляції позитивного та негативного грошового потоку АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

Враховуючи те, що синхронність грошових потоків є високою, проте спостерігається хоч, незначне, але все-таки перевищення грошових витрат над грошовими надходженнями, пропонуємо використати дискримінантну модель за формулою 1.13 для розрахунку ймовірності затримки платежів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Розрахунок дискримінантного показника ймовірності затримки платежів АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
1. Грошові кошти, тис. грн.	310	4801	25400
2. Дебіторська заборгованість, тис. грн.	12321	18859	43556

3. Баланс, тис. грн.	63873	104300	153467
4. $Q_1 ((п.1 + п.2) / п.3)$	0,197	0,227	0,449
5. Власний капітал, тис. грн.	38996	38996	89262
6. Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	0	0	0
7. $Q_2 ((п.5 + п.6) / п. 3)$	0,610	0,374	0,582
8. Фінансові витрати, тис. грн.	1440	1065	42
9. Дохід від реалізації, тис. грн.	155001	236400	396256
10. $Q_3 (п.8 / п.9)$	0,009	0,005	0,0001
11. Витрати на персонал, тис. грн.	24265	29261	38877
12. Чистий прибуток, тис. грн.	3001	34065	37936
13. $Q_4 (п.11 / п. 12)$	8,086	0,859	1,025
14. Прибуток до сплати відсотків і податків, тис. грн.	5007	42127	47812
15. Позиковий капітал, тис. грн.	24878	31239	64205
16. $Q_5 (п.14 / п. 15)$	0,201	1,348	0,745
17. $Q (-0,16 п.4 - 0,22 п. 7 + 0,87 п.10 + 0,1 п. 13 - 0,24 п. 16)$	-0,194	-0,198	-0,212

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

Отримані результати розрахунку ймовірності затримки платежів за цією методикою, свідчать про те, що протягом 2019 – 2021 рр. ймовірність затримки платежів становила менше 10 %.

Оскільки коефіцієнт покриття, значення якого наведені у табл. 2.4, вказує на недостатній рівень платоспроможності досліджуваного підприємства, то в цьому контексті доцільно проаналізувати коефіцієнт відновлення платоспроможності, який розраховується за формулою 2.14 (табл. 2.8).

Дані табл. 2.8 вказують, що значення коефіцієнтів відновлення та втрати платоспроможності менше 1, а це є свідченням того, що у підприємства немає реальної можливості підвищити рівень платоспроможності протягом найближчих шести місяців і є високий ризик втрати її протягом трьох місяців. Проте, аналізуючи ці показники за 3 роки, бачимо, що все-таки, є позитивна динаміка і в порівнянні з 2019 роком у 2021 році вони достатньо зросли.

Таблиця 2.8

Розрахунок коефіцієнта відновлення платоспроможності АТ

«Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Фактичний коефіцієнт покриття на початок періоду	0,96	0,83	1,38
Фактичний коефіцієнт покриття на кінець періоду	0,83	1,38	1,22
Нормативний рівень коефіцієнта покриття	2	2	2
Коефіцієнт відновлення платоспроможності	0,45	0,67	0,65
Коефіцієнт втрати платоспроможності	0,46	0,54	0,67

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

В цьому контексті доцільно згадати про коефіцієнт Бівера (K_B), який дозволяє своєчасно виявити незадовільну структуру балансу, яка в перспективі може призвести до неплатоспроможності:

$$K_B = \frac{ЧП + Ам}{ПК}, \quad (2.1)$$

де, ЧП – чистий прибуток підприємства, тис. грн.;

Ам – амортизація, тис. грн.

ПК – позиковий капітал, тис. грн.

Слід сказати, що якщо значення даного коефіцієнта не перевищує 0,2 протягом достатньо тривалого часу (більше 1,5 роки), то це можна назвати «дзвіночком» формування незадовільної структури балансу [24].

У міжнародній практиці, можна знайти таке пояснення отриманих значень коефіцієнта Бівера [33]:

- менше 0,17 – підприємство відносять до високої групи ризику втрати платоспроможності;
- 0,17 – 0,4 – підприємство відносять до середньої групи ризику втрати платоспроможності;
- більше 0,4 – підприємство відносять до низької групи ризику втрати платоспроможності.

Розрахунок коефіцієнта Бівера для АТ «Львівський хімічний завод» представлено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Розрахунок коефіцієнта Бівера АТ «Львівський хімічний завод» у 2019
– 2021 роках

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Чистий прибуток, тис. грн.	3001	34065	37936
Амортизація, тис. грн.	4800	8347	28957
Позиковий капітал, тис. грн.	24878	31239	64205
Коефіцієнт Бівера	0,31	1,36	1,04

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

За наведеними розрахунками, робимо висновок, що підприємство із середньої групи ризику втрати платоспроможності у 2019 році перейшло у групу з низьким ризиком у 2020 та 2021 роках.

Спробуємо оцінити також рівень ймовірності банкрутства за однією з найбільш поширених моделей у світовій практиці – моделлю Еріка Альтмана, яка має наступний вигляд:

$$Z=0,017 A+0,847 B+3,107 C+0,42 D+0,995 E, \quad (2.2)$$

де, Z – інтегральний показник банкрутства за моделлю Альтмана

A – це співвідношення власного оборотного капіталу до суми всіх активів;

B – це співвідношення нерозподіленого прибутку до суми всіх активів;

C – це співвідношення загального прибутку до суми активів;

D – це співвідношення власного капіталу до суми залученого капіталу;

E – це співвідношення виручки від реалізації до середньої суми активів [24].

Розрахунок інтегрального показника Альтмана для АТ «Львівський хімічний завод» наведемо у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Розрахунок інтегрального показника за моделлю Альтмана для АТ
«Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Співвідношення власного оборотного капіталу до суми всіх активів	-0,06	0,12	0,09
Співвідношення нерозподіленого прибутку до суми всіх активів	0,32	0,52	0,46
Співвідношення загального прибутку до суми активів	0,64	0,77	0,61
Співвідношення власного капіталу до суми залученого капіталу	1,57	2,34	1,39
Співвідношення виручки від реалізації до середньої суми активів	2,58	2,26	3,07
Z-коефіцієнт Альтмана	5,48	6,07	5,93

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

Коефіцієнт Альтмана вказує на стабільний фінансовий стан та відсутність загрози банкрутства для АТ «Львівський хімічний завод» протягом досліджуваного періоду.

Разом з тим, існують думки [33, 24], що модель Альтмана недостовірно відображає фінансовий стан та платоспроможність компаній, оскільки розроблялася ще у середовищі 1960-тих років на базі підприємств, які не працювали в реаліях українських підприємств. З цього огляду, за підходом дискримінантного аналізу українським вченим О. Терещенком була розроблена своя модель, яка включає 6 показників-факторів та має наступний вигляд:

$$Z_T = 1,5 X_1 + 0,08 X_2 + 10 C + 5 D + 0,3 E + 0,1 F, \quad (2.3)$$

Де, Z_T – інтегральний показник ймовірності банкрутства О. Терещенко;

X_1 – співвідношення чистого грошового потоку до зобов'язань;

X_2 – співвідношення валюти балансу до зобов'язань;

X_3 – співвідношення чистого прибутку до валюти балансу;

X_4 – співвідношення чистого прибутку до виручки від реалізації;

X_5 – співвідношення виробничих запасів до виручки від реалізації;

X_6 - співвідношення виручки від реалізації до валюти балансу.

Виходячи з даної моделі заповнимо розрахункову таблицю (табл. 2.11) для досліджуваної нами компанії.

Таблиця 2.11

Розрахунок інтегрального показника ймовірності банкрутства за моделлю О. Терещенка для АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Співвідношення чистого грошового потоку до зобов'язань	-0,02	0,14	0,32
Співвідношення валюти балансу до зобов'язань	2,57	3,34	2,39
Співвідношення чистого прибутку до валюти балансу	0,05	0,33	0,25
Співвідношення чистого прибутку до виручки від реалізації	0,02	0,14	0,10
Співвідношення виробничих запасів до виручки від реалізації	0,04	0,02	0,02
Співвідношення виручки від реалізації до валюти балансу	2,43	2,27	2,58
Z_T – інтегральний показник ймовірності банкрутства О. Терещенко	0,87	4,71	3,94

Джерело: складено автором за даними [26, 27, 28]

Таким чином, бачимо, що за моделлю Терещенка результати аналізу дещо різняться від тих, які ми отримали за моделлю Альтмана. Так, інтегральний показник у цьому випадку вказує, що у 2019 році підприємству загрожувало банкрутство. Однак, вже у 2020 та й надалі у 2021 роках цей коефіцієнт перевищував межу 2, а це означає, що підприємство є стійким та банкрутство йому не загрожує.

Підсумовуючи, зазначимо, що АТ «Львівський хімічний завод» має достатньо рівномірні та збалансовані грошові потоки. Витрачання несуттєво перевищують надходження грошових потоків, що позитивно позначається на рівні платоспроможності. Дослідження динамічної платоспроможності також вказує на низьку (менше 10%) ймовірність затримки платежів та практичну відсутність ймовірності банкрутства на кінець аналізованого періоду.

Висновки до розділу 2

Вартість активів АТ «Львівський хімічний завод» на кінець аналізованого періоду суттєво зросла. У структурі активів позитивним є зростання частки оборотних активів, разом з тим, негативно на платоспроможності може позначитися зростання частки дебіторської заборгованості за розрахунками.

Власний капітал підприємства, в основному, сформований за рахунок нерозподіленого прибутку. Довгострокові зобов'язання відсутні протягом всього аналізованого періоду. Поточні зобов'язання представлені кредитами банків, кредиторською заборгованістю та поточними забезпеченнями. Загалом структура джерел фінансування є задовільною, адже у їх складі переважають власні кошти.

Аналіз ліквідності балансу та розрахунок відповідного коефіцієнта свідчать про зростання диспропорцій між наявністю відповідної групи активів та їх зобов'язаннями, які слід погасити вже, або, які потребуватимуть погашення у недалекому майбутньому.

У 2020 та 2021 роках відбулося зростання показників ліквідності, проте у порівнянні з нормативними значеннями, лише у окремих періодах спостерігається певна відповідність зазначеним нормативам.

Коефіцієнти оборотності оборотних активів, дебіторської заборгованості та грошових коштів АТ «Львівський хімічний завод» мають стійку тенденцію до зменшення, що свідчить про зниження можливості компанії генерувати більший розмір виручки від реалізації. Відповідно зростають показники тривалості обороту.

Спостерігається суттєве зростання періоду погашення кредиторської заборгованості, проте відбуваються певні покращення у співвідношенні дебіторської та кредиторської заборгованості.

Значення коефіцієнта ліквідності грошових потоків протягом всього аналізованого періоду наближається до 1, але є незначна недостатність

підприємства у грошових коштах. Коефіцієнт ефективності грошового потоку також має позитивну динаміку, проте коефіцієнт якості на кінець аналізованого періоду знизився на 0,74 пункти.

Значення середньоквадратичного відхилення позитивного грошового потоку на рівні 75094 тис. грн., негативного – 77089 тис. грн. вказує на абсолютне відхилення індивідуальних значень від середнього арифметичного. Коефіцієнт варіації грошових потоків АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки засвідчує коливання грошових потоків на рівні близько 18%. Коефіцієнт кореляції наближається до 1 і також засвідчує достатньо високий рівень співпадіння між позитивними та негативними грошовими потоками.

Отримані результати розрахунку ймовірності затримки платежів свідчать про те, що протягом 2019 – 2021 рр. імовірність затримки платежів на досліджуваному підприємстві становила менше 10 %.

За наведеними розрахунками, робимо висновок, що підприємство із середньої групи ризику втрати платоспроможності у 2019 році перейшло у групу з низьким ризиком у 2020 та 2021 роках.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ШЛЯХОМ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ

3.1 Напрями забезпечення платоспроможності підприємства

Успішне застосування внутрішніх механізмів фінансової стабілізації дозволяє уникнути кризових явищ та ймовірності загрози неплатоспроможності в діяльності компанії та має важливе значення в системі фінансової безпеки.

У випадку загрози банкрутства виникає необхідність поетапної роботи в напрямках:

1. Усунення неплатоспроможності.
2. Відновлення фінансової стійкості, яке дозволить знизити загрозу банкрутства не лише в короткостроковому періоді, але і в довгостроковому.
3. Забезпечення фінансової рівноваги у майбутньому. Якщо підприємство зуміє забезпечити тривалу фінансову рівновагу в процесі свого потенційного розвитку, іншими словами створити умови для стабільного зниження середньозваженої вартості використання капіталу і зростання своєї ринкової вартості, то воно зможе досягти повної фінансової стабілізації.

Вказаним етапам фінансової стабілізації відповідають оперативні, тактичні та стратегічні внутрішні механізми, які носять або «захисний», або «агресивний» характер.

Якщо говорити про АТ «Львівський хімічний завод», то для визначення механізмів його стабілізації у перспективі варто визначити тип його фінансової політики. Для цього, нам потрібно знати відповідь на питання, які стосуються: співвідношення власного та позикового капіталу, рівня рентабельності продажу, ефекту фінансового важеля, темпів зростання обсягів реалізації (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Основні показники, які характеризують тип фінансової політики АТ
«Львівський хімічний завод» у 2019 – 2021 роках

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік

Коефіцієнт фінансового ризику	0,64	0,43	0,72
Рентабельність продажу,%	2,35	16,69	12,12
Ефект фінансового важеля	0	0	0
Частка власного капіталу,%	61,05	70,00	58,16
Темп зростання виручки від реалізації, %	125,08	152,52	167,62

Джерело: складено автором

Отримані дані, дозволяють зробити висновок про консервативний тип фінансової політики. Адже такий тип зазвичай визначається [2]:

- мінімальним рівнем позикових ресурсів;
- середній рівнем рентабельності продажу;
- відсутністю ефекту фінансового важеля;
- високою часткою власного капіталу;
- низькими темпами зростання обсягів реалізації.

Разом з тим, високі темпи зростання обсягу реалізації, які характеризують досліджуване нами підприємство, непридатні консервативному типу, проте, слід сказати, що АТ «Львівський хімічний завод» є виробником промислових газів та медичного кисню, який в умовах пандемії COVID-19 був дуже затребуваним у медицині. Значне поживлення реалізації характерне для усієї галузі, в якій працює вказана компанія у цей пандемічний період (рис. 3.1).

Для суб'єктів, які ведуть таку фінансову політику пропонуються такі можливості досягнення фінансової рівноваги:

- використання значного запасу фінансової міцності;
- просування продукції на основі її порівняно низької ціни через відсутність у собівартості відсотків по обслуговуванню боргу;
- оптимізація заборгованості у бік зростання довгострокових позикових ресурсів.

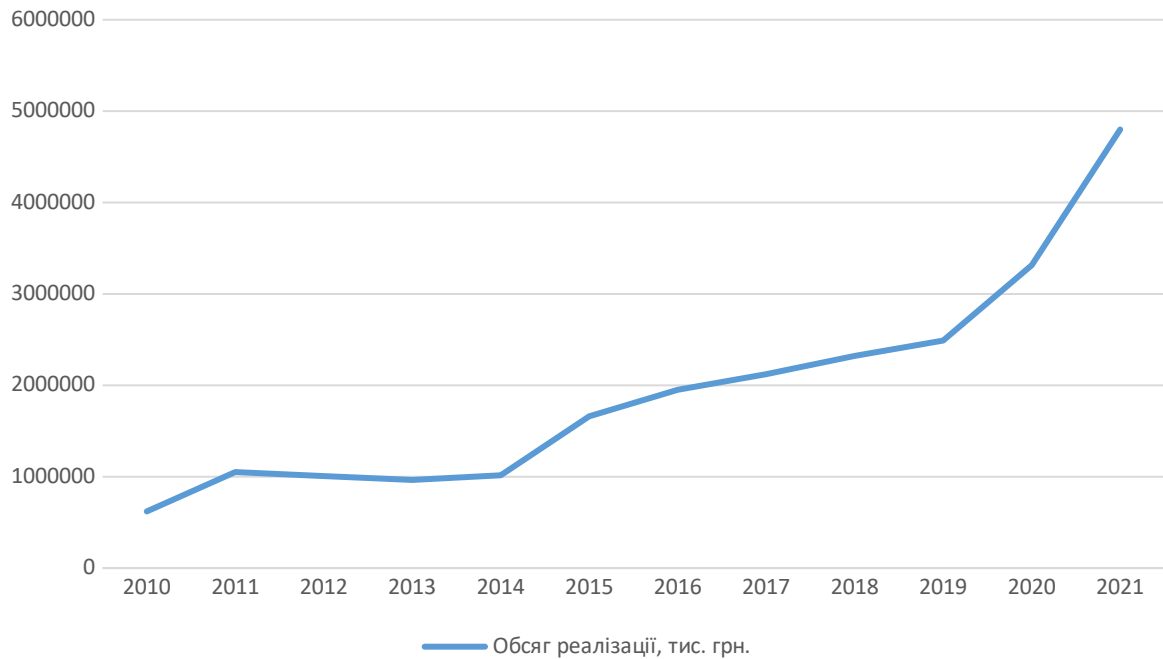

Рис. 3.1. Обсяг реалізації підприємств, які належать до галузі виробництва промислових газів у 2010 – 2021 роках

Джерело: складено автором за даними [23]

Іншими словами, фінансова політика АТ «Львівський хімічний завод» характеризується наступними тактичними інструментами, які стосуються управління оборотними активами:

- оборотні кошти фінансуються на 20-30% за рахунок власного капіталу;
- 80-70% в оборотних коштах фінансується за рахунок короткострокових запозичень;
- темпи зростання кредиторської заборгованості вищі від темпів зростання дебіторської;
- позитивні грошові потоки є меншими, ніж негативні грошові потоки.

Для того, щоб удосконалити структуру балансу та підвищити його ліквідність необхідно:

- збільшити частку фінансування оборотних активів за рахунок власних коштів або довгострокових позик;

- зберегти можливість фінансування змінної частини оборотних активів за рахунок короткострокових запозичень;
- урівноважити темпи зростання вартості і оборотності дебіторської заборгованості та співставити їх з відповідними показниками по кредиторській заборгованості.

Враховуючи зазначене, та те, що досліджуване нами підприємство, незважаючи на недоліки у структурі активів та синхронності грошових потоків, визначено як платоспроможне, важливим завданням є збереження та підвищення цього рівня у довгостроковій перспективі. Вважаємо, що основними напрямками, які можуть лягти в основу фінансової стратегії АТ «Львівський хімічний завод» є наступні (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Напрями фінансової стратегії АТ «Львівський хімічний завод»

Напрями	Мета	Шляхи реалізації
I. Усунення зовнішніх факторів виникнення кризових явищ	Забезпечення поточної платоспроможності підприємства	1) оптимізація платіжного календаря; 2) регулювання рівня виробничих запасів; 3) переведення низькооборотних активів у високооборотні; 4) переоформлення короткострокової заборгованості в довгострокову тощо
II. Проведення локальних заходів щодо покращення фінансової безпеки	Забезпечення стабільного фінансового стану підприємства в середньостроковій перспективі: забезпечення стабільного та ритмічного надходження виручки від реалізації; забезпечення достатнього рівня ліквідності активів; підвищення рівня рентабельності та забезпечення стабільної позитивної динаміки цього показника.	1) встановлення шляхів відновлення штрафних санкцій за протерміновану короткострокову заборгованість; 2) забезпечення достатності фінансових ресурсів для покриття поточних зобов'язань, які постійно виникають; 3) поступове погашення старих боргів тощо
III. Створення стабільної фінансової безпеки	Забезпечення стабільного фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі – створення оптимальної структури балансу та фінансових результатів, підвищення стійкості	1) активний маркетинг з метою пошуку перспективної ринкової ніші;

	фінансової системи підприємства до несприятливих зовнішніх впливів	2) пошук стратегічних інвестицій

Джерело: складено автором

Перший напрям пов'язаний в основному з тактичними механізмами фінансової стабілізації, який являє собою систему заходів, спрямовану з одної сторони, на зменшення розміру поточних внутрішніх і зовнішніх фінансових зобов'язань підприємства в короткостроковому періоді, а з другої сторони – на збільшення суми грошових коштів, які забезпечують термінове погашення цих зобов'язань. В основі цього механізму лежить принцип «усунення зайвого». Тут також важливо визначити характер реальної неплатоспроможності підприємства, яка визначається шляхом внесення певних коректив до показника поточної платоспроможності (коефіцієнта покриття). Зокрема, із суми оборотних активів виключається неліквідна їх частина, така як наприклад, безнадійна дебіторська заборгованість, неліквідна готова продукція, витрати майбутніх періодів. А із складу поточних зобов'язань – розрахунки за нарахованими дивідендами та процентами та внутрішні розрахунки [8].

При реалізації другого напрямку оцінюється також можливість залучення додаткових джерел фінансування із внутрішнього середовища. Такими можуть бути: кошти від реалізації активів, які неактивно використовуються у поточному процесі; скорочення витрат, зокрема адміністративних, запровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій.

Третій етап передбачає забезпечення стабільної фінансової безпеки на довгострокову перспективу. Тут важливим є вміння маневрувати грошовими коштами та заповнення прогалини між їх витрачанням та надходженням. Заповнення розриву або, як часто називають «кризової ями» або за рахунок надходження грошових коштів, або зменшення потреби в них. Перший варіант часто ґрунтується на переведенні грошових коштів у ліквідну форму. Найпростішим при цьому є продаж дебіторської заборгованості, так званий факторинг. Проте, негативним моментом тут може бути, ризик занадто

високого дисконту. Продаж надлишкових запасів готової продукції також є прийнятним, проте передбачає реалізацію за зниженими цінами.

3.2. Можливості запровадження механізмів превентивного моніторингу загроз фінансовій безпеці в систему управління підприємством

Виходячи з конкретної ситуації кожне підприємство повинно вміти передбачити найбільш суттєві з факторів внутрішнього та зовнішнього впливу на рівень платоспроможності та фінансову безпеку і розробити систему заходів щодо їх своєчасного виявлення, попередження, усунення чи хоча б послаблення. В процесі дослідження факторів, які провокують виникнення потенційних та реальних загроз, формується проблемна ситуація та відбувається опрацювання превентивних заходів щодо їх усунення.

Необхідним є з'ясування можливих наслідків дії факторів впливу, визначити приховані перешкоди при вирішенні завдань бізнесу, передбачити резервні можливості, підстрахуватися на випадок невдалого або небажаного розвитку подій. Керівники, менеджери підприємства, вивчивши ринок, можливості конкурентів, різноманітну внутрішню та зовнішню інформацію, можуть передбачити заходи з нейтралізації або пом'якшення небажаних наслідків загроз і небезпек, що дасть можливість підприємству забезпечити необхідний рівень фінансової безпеки. При цьому слід мати на увазі, що при зміні одного з факторів, що піддається коригуванню для мінімізації ризику, в системі забезпечення фінансової безпеки відбувається «ланцюгова реакція», яка зачіпає всі фактори і створює нові механізми взаємодії факторів. Зовнішні і внутрішні чинники можуть нанести шкоду підприємству у таких випадках: система фінансової безпеки побудована таким чином, що не може передбачати загрозу до її виникнення; загроза виникла, але особи, відповідальні за фінансову безпеку на підприємстві, не в змозі її побачити; загрозу виявлено, але менеджмент підприємства не спроможний попередити

її негативні наслідки; керівництво підприємства намагається вирішити проблему, але його дії не призводять до позитивного результату [17].

Для дослідження факторів зовнішнього середовища існує чимало методів детермінованого та стохастичного аналізу, а також ряд методів експертної оцінки, серед яких побудова матриці PEST-аналізу. Дана матриця дозволить нам сформулювати думку, про найбільш вагомні чинники впливу на галузь виробництва промислових газів, яку представляє АТ «Львівський хімічний завод» і методом дедуктивного підходу зробити відповідні висновки (табл. 3.3). Методика побудови даної матриці полягає в тому, що для кожного фактора експертним шляхом встановлюємо ваговий коефіцієнт та присвоюємо відповідний бал від 1 до 7, в залежності від урахування того чи іншого фактора у діяльності підприємства.

Таблиця 3.3

PEST-аналіз факторів макросередовища АТ «Львівський хімічний завод»

Р. Політика	вага	бал	оцінка	Е. Економіка	вага	бал	оцінка
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Ступінь впливу держави на галузь в цілому	0,10	4	0,40	1. Конкуренція на ринку	0,05	2	0,10
2. Політична ситуація	0,25	6	1,5	2. Рівень інвестування галузі	0,15	3	0,45
3. Недосконалість та нестабільність законодавства	0,05	5	0,25	3. Попит та пропозиція	0,15	7	1,05
4. Пандемічна ситуація	0,25	7	1,75	4. Нестабільність валютного курсу	0,20	7	1,40
5. Розподіл державних замовлень на продукцію	0,15	6	0,90	5. Зростання цін на ресурси	0,20	7	1,40
6. Політичні погляди замовників	0,15	2	0,30	6. Ціни на енергоносії	0,20	7	1,40
7. Ставки оподаткування	0,05	6	0,30	7. Митне регулювання та митні тарифи	0,05	2	1,00
Усього	1	-	5,40	Усього	1	-	6,8
S. Соціум	вага	бал	оцінка	Т. Технологія	вага	бал	оцінка
1. Потреба населення у	0,15	7	1,05	1. Вплив технологічних	0,15	5	0,75

продукті				нововведень у сфері автоматизації управління			

Закінчення табл. 3.3

1	2	3	4	5	6	7	8
2. Якість життя населення	0,20	4	0,80	2. Застарілість виробництва	0,15	6	0,90
3. Зниження купівельної спроможності	0,10	2	0,20	3. Інновації та перехід на нову сировину	0,25	6	1,56,40
4. Схильність до використання продукції	0,20	4	0,80	4. Виробничий потенціал	0,25	7	1,75
5. Обсяг замовлень потенційними споживачами	0,10	3	0,30	5. Доступність та необхідність оновлення виробничих технологій	0,20	5	1,00
6. Шкідливість виробництва для навколишнього середовища	0,15	3	0,45	6. Технологічні нововведення у сфері логістики	0,09	2	0,18
7. Неготовність споживачів до змін	0,10	2	0,20	7. Використання високотехнологічно ї сировини	0,06	1	0,06
Усього	1	-	2,75	Усього	-	-	6,14

Джерело: складено автором

За результатами PEST-аналізу визначено, що найбільший зовнішній вплив на діяльність АТ «Львівський хімічний завод» здійснюють економічні та технологічні фактори, а також фактори політичного характеру, що пов'язано з військовою ситуацією та пандемією COVID-19.

Вагомою загрозою у хімічній промисловості загалом та виробництві промислових газів зокрема є зростання тарифів на енергоносії, оскільки велику частину доданої вартості кінцевого продукту становлять ціни на газ та електроенергію.

Обираючи засоби впливу на загрози і небезпеки необхідно розуміти, що вони повинні мінімізувати можливі втрати у перспективі. Усі підходи до захисту від загроз і нейтралізації їх негативних наслідків ми узагальнили у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Концепції і напрями захисту від загроз фінансовій безпеці і
нейтралізації їх негативних наслідків на АТ «Львівський хімічний завод»

Концепції захисту	Напрями захисту
1	2
Ухилення від загроз	- відмова від ненадійних партнерів, постачальників; - глибокий та детальний аналіз інвестиційних проєктів, відмова від ризикових; - зниження частки позикових коштів у господарському обороті; - відмова від авансових оплат та реалізації на умовах відтермінування; - розроблення механізмів ділової активності, які дозволяють уникнути найбільші зони збитків.
Локалізація загроз	- виділення «економічно небезпечних» ділянок; - окреслення зон безпеки.
Страховання від загроз	- створення структур взаємострахування і перестрахування; - пошук гарантів; - хеджування; - отримання фінансових гарантій, доручень; - перегляд договірних умов з контрагентами.
Компенсації	- самострахування за рахунок створення системи резервів (виробничих запасів, фінансових ресурсів), нерозподіленого прибутку; - розробка і застосування системи штрафних санкцій для контрагентів; - забезпечення компенсації можливих втрат за рахунок стягування від контрагентів додаткового доходу за ризиковими операціями; - активний цільовий маркетинг; - диверсифікація асортименту продукції за сегментами (низький, середній, преміум).
Лімітування	- визначення та встановлення відповідних економічних і фінансових нормативів; - встановлення максимального обсягу операції, що укладається з одним контрагентом; - встановлення максимального розміру кредиту, наданого одному покупцю; - визначення мінімального розміру оборотних активів у високоліквідній формі; - встановлення граничного розміру використання позикових коштів в обороті.

Джерело: складено автором

Звичайно, кожен із вказаних методів та шляхів їх запровадження має свої обмеження в застосуванні, проте їх вдале поєднання лише підсилуватиме дію та сприятиме зниженню рівня ймовірності настання загрози у майбутньому на діяльність підприємства. Також слід пропрацювати наступні позиції: детальне вивчення партнерів, конкурентів, споживачів, майбутніх інвесторів та співробітників підприємства; отримання необхідної інформації для прийняття найбільш оптимальних управлінських рішень з прийняття стратегії і тактики економічної діяльності підприємства; збір, аналіз, оцінка даних і прогнозування розвитку подій; своєчасне виявлення зі сторони зовнішнього середовища можливих загроз підприємству; формування позитивного іміджу про компанію серед контрагентів; побудова системи фінансової безпеки.

Таким чином, для можливості превентивного моніторингу загроз, які виникають в процесі діяльності АТ «Львівський хімічний завод» важливим є побудова системи управління фінансовою безпекою (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Система управління фінансовою безпекою АТ «Львівський хімічний завод»

Методи	Інструменти	Заходи
Організаційно-правові	створення відповідального за фінансову безпеку на підприємстві та його впровадження в організаційну структуру підприємства	- запровадження систематичного моніторингу рівня фінансової безпеки; - прогнозування ризиків та розробка заходів з їх нейтралізації; - створення інструкції про матеріальну відповідальність та захист від розповсюдження комерційної таємниці; - налагодження безпечних юридичних відносин з контрагентами.
Інформаційні	Створення механізму оперативного реагування на загрози інформаційній безпеці та поширення негативної інформації про підприємство	- аналіз та окреслення меж комерційної таємниці; - створення надійної системи захисту інформації від несанкціонованого доступу з використанням сучасних систем доступу.
Організаційно-	Підвищення	- відстеження нових міжнародних стандартів

технологічні	ефективності управління безпекою	якості; - відстеження термінів дії чинних сертифікатів якості, які існують на підприємстві та отримання нових; - формування безпечних логістичних потоків з урахуванням військово-політичної ситуації в країні
Економічні	Підвищення ефективності використання ресурсів	- реалізація заходів, які спрямовані на підвищення ефективності використання ресурсів; - своєчасна оцінка рівня рентабельності активів та капіталу; - розроблення програми з поступового зниження частки короткострокових залучених коштів в структурі капіталу та переформатування на довгострокові запозичення.
	Створення передумов для економічного зростання	- фінансування заходів із прогнозування ринкової кон'юнктури; - пошук шляхів альтернативних джерел фінансування підприємства; - розроблення механізмів цільового маркетингу

Джерело: складено автором

Отже, для успішного управління загрозами фінансовій безпеці, необхідна ефективна система управління фінансовими потоками, яка здатна забезпечити компроміс між можливостями розвитку підприємства, наявністю достатньо рівня грошових коштів та високоліквідних активів і забезпеченням платоспроможності.

Висновки до розділу 3

Для того, щоб удосконалити структуру балансу та підвищити його ліквідність необхідно:

- збільшити частку фінансування оборотних активів за рахунок власних коштів або довгострокових позик;
- зберегти можливість фінансування змінної частини оборотних активів за рахунок короткострокових запозичень;

- урівноважити темпи зростання вартості і оборотності дебіторської заборгованості та співставити їх з відповідними показниками по кредиторській заборгованості.

АТ «Львівський хімічний завод», незважаючи на недоліки у структурі активів та синхронності грошових потоків, визначено як платоспроможне, і важливим завданням системи управління є збереження та підвищення цього рівня у довгостроковій перспективі.

Для забезпечення поточної платоспроможності підприємства необхідно: оптимізувати платіжний календар; зрегулювати рівень виробничих запасів; перевести низькооборотні активи у високооборотні; переоформити короткострокову заборгованість в довгострокову тощо.

Для забезпечення стабільного фінансового стану підприємства в середньостроковій перспективі доцільно: встановити шляхи відновлення штрафних санкцій за протерміновану короткострокову заборгованість; забезпечити достатність фінансових ресурсів для покриття поточних зобов'язань, які постійно виникають; поступово погашати старі борги тощо.

Забезпечення стабільного фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі потребує активного маркетингу з метою пошуку перспективної ринкової ніші та пошуку стратегічних інвестицій.

За результатами PEST-аналізу визначено, що найбільший зовнішній вплив на діяльність АТ «Львівський хімічний завод» здійснюють економічні та технологічні фактори, а також фактори політичного характеру, що пов'язано з військовою ситуацією та пандемією COVID-19.

Вагомою загрозою у хімічній промисловості загалом, та виробництві промислових газів зокрема, є зростання тарифів на енергоносії, оскільки велику частину доданої вартості кінцевого продукту становлять ціни на газ та електроенергію.

Для попередження виникнення загроз фінансовій безпеці запропоновано механізми системи управління фінансовою безпекою,

визначено напрями захисту від таких загроз та нейтралізації їх негативних наслідків на АТ «Львівський хімічний завод».

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі нами проведено дослідження теоретичних та практичних основ управління платоспроможністю підприємства в контексті його фінансової безпеки. За результатами його проведення зроблено наступні висновки:

1. Фінансова безпека – це збалансований фінансовий стан, який є стійким до внутрішніх та зовнішніх загроз, здатний забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, стратегічних та тактичних завдань достатнім обсягом фінансових ресурсів.

Під платоспроможністю підприємства розуміємо здатність юридичної особи своєчасно та в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язані перед кредиторами та іншими контрагентами. Це означає, що компанія здатна виплатити всі свої боргові зобов'язання без додаткових фінансових труднощів. Ліквідність – складова платоспроможності, яка визначає властивість активів швидко і легко бути реалізованими без втрати вартості. Іншими словами, це здатність активів перетворюватися у грошові кошти швидко та з мінімальними затратами.

Система управління платоспроможністю підприємства – це комплекс заходів, спрямованих на підтримку фінансової стійкості підприємства та його здатності розраховуватися з кредиторами та постачальниками. Основними завданнями при цьому виступають: забезпечення достатнього рівня ліквідності; зменшення ризиків неплатежів; підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами; оптимізація структури активів та пасивів.

2. Перелік показників оцінювання рівня платоспроможності є доволі широким та різноманітним. Серед них група коефіцієнтів ліквідності та оборотності активів, ліквідність балансу, показники синхронності грошових потоків та ряд інтегральних коефіцієнтів. З однією сторони, це дає можливість оцінити платоспроможність з різних аспектів, проте прийти до однозначного висновку при цьому досить складно. Тому аналітик, який проводить таку діагностику повинен дослідити чимало додаткових якісних та кількісних сторін діяльності підприємства, щоб зробити правильний висновок.

3. Вартість активів АТ «Львівський хімічний завод» на кінець аналізованого періоду суттєво зросла. У структурі активів позитивним є зростання частки оборотних активів, разом з тим, негативно на платоспроможності може позначитися зростання частки дебіторської заборгованості за розрахунками.

Власний капітал підприємства, в основному, сформований за рахунок нерозподіленого прибутку. Довгострокові зобов'язання відсутні протягом всього аналізованого періоду. Поточні зобов'язання представлені кредитами банків, кредиторською заборгованістю та поточними забезпеченнями. Загалом структура джерел фінансування є задовільною, адже у їх складі переважають власні кошти.

Аналіз ліквідності балансу та розрахунок відповідного коефіцієнта свідчать про зростання диспропорцій між наявністю відповідної групи активів та їх зобов'язаннями, які слід погасити вже, або, які потребуватимуть погашення у недалекому майбутньому. У 2020 та 2021 роках відбулося зростання показників ліквідності, проте у порівнянні з нормативними значеннями, лише у окремих періодах спостерігається певна відповідність зазначеним нормативам.

Коефіцієнти оборотності оборотних активів, дебіторської заборгованості та грошових коштів АТ «Львівський хімічний завод» мають стійку тенденцію до зменшення, що свідчить про зниження можливості

компанії генерувати більший розмір виручки від реалізації. Відповідно зростають показники тривалості обороту.

Спостерігається суттєве зростання періоду погашення кредиторської заборгованості, проте відбуваються певні покращення у співвідношенні дебіторської та кредиторської заборгованості.

Значення коефіцієнта ліквідності грошових потоків протягом всього аналізованого періоду наближається до 1, але є незначна недостатність підприємства у грошових коштах. Коефіцієнт ефективності грошового потоку також має позитивну динаміку, проте коефіцієнт якості на кінець аналізованого періоду знизився на 0,74 пункти.

Значення середньоквадратичного відхилення позитивного грошового потоку на рівні 75094 тис. грн., негативного – 77089 тис. грн. вказує на абсолютне відхилення індивідуальних значень від середнього арифметичного. Коефіцієнт варіації грошових потоків АТ «Львівський хімічний завод» за 2019 – 2021 роки засвідчує коливання грошових потоків на рівні близько 18%. Коефіцієнт кореляції наближається до 1 і також засвідчує достатньо високий рівень співпадіння між позитивними та негативними грошовими потоками.

Отримані результати розрахунку ймовірності затримки платежів свідчать про те, що протягом 2019 – 2021 рр. імовірність затримки платежів на досліджуваному підприємстві становила менше 10 %.

4. Підприємство із середньої групи ризику втрати платоспроможності у 2019 році перейшло у групу з низьким ризиком у 2020 та 2021 роках. Для того, щоб удосконалити структуру балансу та підвищити його ліквідність необхідно:

- збільшити частку фінансування оборотних активів за рахунок власних коштів або довгострокових позик;
- зберегти можливість фінансування змінної частини оборотних активів за рахунок короткострокових запозичень;

- урівноважити темпи зростання вартості і оборотності дебіторської заборгованості та співставити їх з відповідними показниками по кредиторській заборгованості.

АТ «Львівський хімічний завод», незважаючи на недоліки у структурі активів та синхронності грошових потоків, визначено як платоспроможне, і важливим завданням системи управління є збереження та підвищення цього рівня у довгостроковій перспективі.

Для забезпечення поточної платоспроможності підприємства необхідно: оптимізувати платіжний календар; зрегулювати рівень виробничих запасів; перевести низькооборотні активи у високооборотні; переоформити короткострокову заборгованість в довгострокову тощо.

Для забезпечення стабільного фінансового стану підприємства в середньостроковій перспективі доцільно: встановити шляхи відновлення штрафних санкцій за протерміновану короткострокову заборгованість; забезпечити достатність фінансових ресурсів для покриття поточних зобов'язань, які постійно виникають; поступово погашати старі борги тощо.

Забезпечення стабільного фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі потребує активного маркетингу з метою пошуку перспективної ринкової ніші та пошуку стратегічних інвестицій.

За результатами PEST-аналізу визначено, що найбільший зовнішній вплив на діяльність АТ «Львівський хімічний завод» здійснюють економічні та технологічні фактори, а також фактори політичного характеру, що пов'язано з військовою ситуацією та пандемією COVID-19.

Вагомою загрозою у хімічній промисловості загалом, та виробництві промислових газів зокрема, є зростання тарифів на енергоносії, оскільки велику частину доданої вартості кінцевого продукту становлять ціни на газ та електроенергію.

Для попередження виникнення загроз фінансовій безпеці запропоновано механізми системи управління нею, визначено напрями

захисту від таких загроз та нейтралізації їх негативних наслідків на АТ «Львівський хімічний завод».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г., Мірошник О., Кісельова О. Обґрунтування параметрів оптимізації грошових потоків підприємства. *Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку*. 2022. №2(5). С. 14 – 25.
2. Базилінська О. Я., Панченко О.І. Фінансова стійкість у системі стратегічного управління підприємством. *Проблеми економіки*. 2019. № 1. С. 89–94.
3. Барановський О.І., Блащук Ю.О., Пузьяк М.І. Концепція фінансової безпеки України (проект) [Електронний ресурс]. URL: <http://www.u-fin.com.ua/konceptcia/008.doc>. – 12.05.2012.
4. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. 2010. 352 с.
5. Бланк І.О. Управління фінансовою безпекою підприємства. К.: Ніка-Центр, Ельга. 2004. 784 с.
6. Воробйова О. І. Фінансова безпека на мікро- та макрорівнях. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2012. № 2. С. 6–10.
7. Демченко І. В. Фінансова безпека суб'єкта господарювання: сутність та умови виникнення. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2010. Т. 1. Вип. 6. С. 35–38.

8. Дєєва Н. М., Дедіков О.І. Фінансовий аналіз. К. : Центр учбової літератури, 2007. 328 с.
9. Економічний аналіз: навч. посіб. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута». 2003. 680 с.
10. Іванюта С.М. Методологічні підходи щодо понять «платоспроможність» та «ліквідність». *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2015. №3. С.150 – 153.
11. Кириченко О. А., Кудря І. В. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи. Інвестиції: практика та досвід. 2009. № 10. С. 22–26.
12. Костецький В. В. Особливості здійснення фінансового оздоровлення підприємства. *Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет*. Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. Том 26. – № 1. – С. 50-57. – ISSN 1993-0259.
13. Краснокутська Н.С., Коптєва Г.М. Дефініція поняття «фінансова безпека підприємства»: основні підходи та особливості. *БізнесІнформ*. №7. 2019. С. 14 – 19.
14. Крюкова І.О., Свірідова М.С. Сучасні методичні підходи до оцінки грошових потоків підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. С. 144 – 148. URL: <http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1466/1/32.pdf>
15. Кудрицька Ж. В. Система управління фінансовою безпекою підприємства. *Ефективна економіка*. 2012. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=897>
16. Лаврова Ю. В. Фінансова безпека підприємства: класифікація загроз. *Економічний аналіз*. 2011. № 9. Ч. 2. С. 274–277.

17. Логутова, Т. Г., Нагаєвський Д.І. Економічна безпека підприємства: сутність, завдання та методи забезпечення. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2011. Т. 2. С. 204-207.

18. Мазаракі А.А., Лігоненко Л. О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства. К.: Хрещатик. 1999. 800 с.

19. Матвійчук Л. О. Концептуальні аспекти фінансової безпеки підприємства. *Економічний вісник Донбасу*. 2009. № 4. С. 133–136.

20. Мельник С.І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020.– 384 с.

21. Мельник Т.А., Любач К.В. Методи визначення платоспроможності. *Наукові записки*. 2017. Вип. 17. С. 3 – 15. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/158807259.pdf>

22. Непочатенко О.О., Мельничук О.О. Фінанси підприємств: підручник. Київ. «Центр учбової літератури». 2013. 504 с.

23. Обсяг реалізації продукції суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010 – 2021). Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

24. Пахомова І.Г., Зублевська Я.Ю. Методи виявлення банкрутства підприємства в сучасних умовах. *Економічні студії*. 2021. № 4 (34). С. 53 – 58.

25. Петренко, Л. М. Взаємозв'язок фінансової безпеки та фінансової стійкості підприємства. *Економіка та підприємництво: зб. наук. праць молодих учених та аспірантів*. 2010. Вип. 24. С. 232-243.

26. Річний звіт АТ Львівський хімічний завод за 2019 рік. URL: http://lhz.com.ua/ua/informatsiya_emitenta/2020_rik/.

27. Річний звіт АТ Львівський хімічний завод за 2020 рік. URL: http://lhz.com.ua/ua/informatsiya_emitenta/2021_rik/.

28. Річний звіт АТ Львівський хімічний завод за 2021 рік. URL: http://lhz.com.ua/ua/informatsiya_emitenta/2022_rik/.

29. Сирота В.С. Корпоративна соціальна відповідальність в системі економічної безпеки підприємства: дис. канд. ек.наук: 21.04.02. Київ. 2016. 217 с.
30. Статут АТ «Львівський хімічний завод». URL: http://lhz.com.ua/files_ua/download/statut_atlhz.pdf
31. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства. *Економічний простір*. 2008. № 9. С. 140–148.
32. Сусіденко О. В. Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика : монографія. Київ: ЦУЛ, 2015. 128 с.
33. Сущенко М.А., Попова Г.Ю. Фінансові аспекти антикризового управління підприємством. Збірник наукових праць ДонНАБА. 2019. №1. С. 156 – 168. URL: <https://donnaba.edu.ua/journal/images/1-2019-15/24.pdf>
34. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.
35. Харченко О.С. Управління платоспроможністю в системі фінансової безпеки підприємств. Дис. на здобуття наук. ступеня канд.екон.наук за спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Київ. 2015. 252 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kharchenko_Oleksandr/Upravlinnia_platospromozhnosti_v_systemi_finansovoi_bezpeky_pidpryiemstv.pdf?PHPSESSID=6p0lqqhnisatpq7i3p6h26fn82
36. Хоменко Т.Ю., Погребняк А.Ю. Система показників оцінки платоспроможності підприємства. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2013. № 8 (121). URL: <http://probl-economy.kpi.ua/node/319>
37. Юрій Е. О. Зміст управління ліквідністю в стабілізації діяльності підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Економіка, том 21. Випуск 8(50)*. 2016. С. 73–77.

38. Ясишена В.В., Сисоєва І.М. Методика проведення аналізу грошових потоків підприємства. Інноваційна економіка. 2012. №2. С. 131 – 139. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/9499/1/.pdf>.

39. Blakuya G., Ganushchak T. Enterprise financial security as a component of the economic security of the state. Investment Management and Financial Innovations. 2018. Vol. 15. Issue 2. P. 248–256.

40. Brigham Eugene F., Houston Joel F. Fundamentals of Financial Management. South-Western College Pub., 2009. 12th edition. 752 p.

41. Krutova A., Stavarskaya T., Shevchuk I. The problems of the enterprises' financial security. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2015. Вип. 1. С. 93–105

ДОДАТКИ